

ERDÉLYI ÖRMÉNY GYÖKEREK

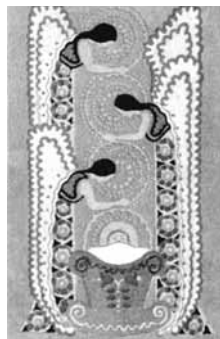
az Erdélyi Örmény Gyökerek
Kulturális Egyesület
havonta megjelenő kiadványa
XV. évfolyam 178. szám
2011. december

f z e t e k

„Emlékek nélkül, népeknek híre csak árnyék...”
(Vörösmarty Mihály)

A Fővárosi Örmény Klub minden hónap 3. csütörtökén 17 órakor
– hívtottan és hívtatlanul – mindenkit szeretettel vár
a Budapest V., Semmelweis utca 1–3., I. emeleti Bartók terembe

Bevezető énekek

„Istenszülő, téged dicsérve tisztul az igazhitűek egyháza, mert akire a sokszemű kerubok és a tűz lényegű trónusok és a hatszárnyú szeráfok nem voltak képesek ránézni, te mag nélkül, egyedülállóként hordoztad méhedben szolgálóként az Urat, és megszülted emberként a mindennek Istenét, a tőled megtestessült kimondhatatlan Igét, a világ megváltására és lelkünk életéért.*

Mária még a mennyei seregeknél is tiszteltebb, mert igen nagy jelentőségű eseményre mondott igent. S ez, a megtestesség be is következett a karácsony alkalmával. Ami emberileg kimondhatatlan, az valósággá lett, hogy megváltására legyen a világnak és lelkünk üdvére.

*Iparművészeti Iskola
képeslapja 1912*

* Szent Liturgia 99. o.

Dr. Sasvári László

Lapunk az interneten: a www.magyarormeny.hu honlapon is olvasható.
Elektronikus levélcímünk (e-mail): magyar.ormeny@t-online.hu

Béres L. Attila

„Versenyfutás az idővel”

November harmadik csütörtökén a Magyarok Háza Bartók termébe pótszékeket is kellett behozni a Budapest Főváros XII. kerületi Örmény Kisebbségi Önkormányzat által rendezett műsor megnyitása előtt. A Fővárosi Örmény Klub háziasszonya, dr. Issekutz Sarolta köszöntötte a klubdelutánon megjelenteket, majd felkérte Csíkszentgyörgyi-Ficzus Margitot, hogy ismertesse a programot. Az elnökasszony a 2010 októberében megválasztott képviselőtársai, Ispánkiné Somlyai Katalin, Ligeti Edina és Borosnyay Klára nevében a XII. kerületi Örmény Kisebbségi Önkormányzat egyéves időszakának tevékenységét mutatta be kisfilmek segítségével.

Az első kisfilmen Borosnyay Klára ötvös-művész, festőművész, a Szentpéteri József Ötvös Iparművészeti Stúdió vezetője és a XII. kerületi Örmény Kisebbségi Önkormányzat összefogásából alakult csapat által készített örmény betlehemet láttuk, amely alkotás tavaly a Hegyvidéki Önkormányzat által meghirdetett „Advent a Hegyvidéken” rendezvénysorozaton a második legtöbb szavazatot kapta.

Ezután megnéztük azt az interjút, amelyet a Hegyvidéki Önkormányzat megbízásából a Hegyvidéki Televízió a nemzeti elnökök közül elsőként Csíkszentgyörgyi-Ficzus Margittal készített. A XII. kerületi örmény kisebbség elnökétől a hegyvidék polgárai megismerhették az örmény és az erdélyi örmény történelmet, kultúrát és a kerületben

Csíkszentgyörgyi-Ficzus Margit és dr. Issekutz Sarolta

élő erdélyi örmény gyökerű kisebbség munkáját.

Nyáron a „Hegyvidéki Napok” keretében vendég főszakáccsal jeleskedtek a XII. kerületi örmények. A főzőversenyről bemutatott vetített képekről kiderült, hosszú sor állt a virágokkal, levelekkel legszebben feldíszített asztal előtt, hogy a sorban állók megízlelhessék Dr. Keszy-Harmath Enikő örmény ínyencségeit.

Ősszel nagy sikert aratott a XII. kerületi Örmény Kisebbségi

A Fővárosi Örmény Klub novemberi közönsége

gi Önkormányzat, az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület és a Szentpéteri József Ötvös Iparművészeti Stúdió által közösen a gyermekek számára meghirdetett kódexkészítő műhely. A Hegyvidéki Önkormányzat támogatta a kezdeményezést, Fonti Krisztina alpolgármester méltó helyszínen, a MOM Kulturális Központ kupolatermében nyithatta meg az „Örmény kódexek, örmény motívumok – gyermekalkotásokon” című kiállítást. A kiállításra száztizenhét alkotás érkezett be a XII. kerületi gyerekektől, a Nádasi Kálmán Művészeti Iskola, illetve a Zsámbéki Premontrei Keresztelő Szent János Katolikus Iskola tanulóitól.

Csíkszentgyörgyi-Ficzus Margit a kisfilm után külön is köszönetet mondott dr. Issekutz Saroltának a kiállítás sikeres lebonyolításáért, szponzorálásáért, és egy emléklapot, valamint a Hegyvidék újságban megjelent cikket adta át. (A cikket a füzetek 4-5. oldalán közöljük.)

A műsor második részében méceszt gyűjtött dr. Issekutz Sarolta, aki emlékelőadást

Keve Mária

tartott az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület egyik régi tagjáról, Dr. Papp Erzsébetről, a novemberi műsorban beharangozott előadóról, és elbúcsúzott Tőle a közösség nevében, megköszönve egyedülálló hagyatékát az utókor számára. Ugyanis Dr. Papp Erzsébet „versenyt futott az idővel”, az októberi klubesten még közöttünk volt, utána kórházba került, és november 10-én, 88 éves korában elhalálozott. (Az emlékelőadás szerkesztett változatát a 6-7. oldalon adjuk közre.) Az előadó kiemelte, hogy Keve Mária egyesületi tag hathatós segítségével sikerült megszerezni Dr. Papp Erzsébet: Haszonnövények c. kétkötetes atlaszát, a könyv DVD kiadványát, a szakmai elismeréseket, amelyeket így most már a közösség is megismerhette azokat. Az egyedülálló könyvről készült DVD-ről az ismertetés közben Balogh Jenő kivetítette a haszonnövényekről készült szép akvarelleket.

Az információk és a programok ismertetését követően Dr. Keszy-Harmath Enikő finanszírozásával látta vendégül a megjelenteket a klubesten rendező önkormányzat.

Tájékoztató

Több levelet kapunk Erdélyből, hogy szeretnének hozzájutni az alábbi könyvekhez: Gudenus János József: Örmény eredetű magyar nemesi családok genealógiája, Délvidéki örmény nemesek, Elemér – Écska – Nagybecskerek (szerkesztette dr. Issekutz Sarolta), dr. Issekutz Sarolta: Erdélyi örmény konyha, fűszerezve, valamint az ARMENIA magyar-örmény időszi szemle 1887-1907-ig (főszerkesztő Szongott Kristóf, Szamosújvár) 21 évfolyamának DVD kiadványához.

Tájékoztatóként közöljük, hogy az alábbi személyeknél megtalálhatók a kiadványok egyéb más könyvekkel együtt:

Kolozsvárott: Bálintné Kovács Júliánál (tel: 40-264-536-735,

e-mail: balint.julia@gmail.com)

Marosvásárhelyen: Dr. Puskás Attilánál (0742-181-537, e-mail: pattila001@yahoo.it)

Gyergyószentmiklóson: Kulcsár Lászlónál (tel: 0744-698889, e-mail: kulcsi33@gmail.com)

Szerkesztőség

dr. Issekutz Sarolta

Dr. Papp Erzsébet (1923-2011. november 10.)

Az erdélyi örmény származású Papp Gyula (Nagyenyed) és Ötvös Lenke (Máramarosziget) szülők 3. gyermekeként már Budapesten született. Kispesten az elemi és a polgári iskolába járt, majd a Práter utcai Zrínyi Ilona leánylíceumba. Kecskemé-

*Részletek a **Haszonnövények kutatója Az Év Szerzője** c. 2008. február 21-én megjelent cikkből.*

A magyar génbank magbiológiai laborját vezette évtizedeken át dr. Papp Erzsébet, aki a munkássága során viz-

gált haszonnövények termését nyugdíjas korában csodálatos akvarelleken örökítette meg. A képekből és a tudományos leírásokból összeállított kötetet a Mezőgazda Könyvkiadó jelentette meg, a nyolcvanas éveiben járó alkotó pedig elnyerte az Év Szerzője díjat.

A Mezőgazdasági Könyvhónap megnyitóján adták át az Év Szerzője díjat. Kétkötetes mű alkotója nyerte el a kittüntetést. Dr. Papp Erzsébet szemet gyönyörködtető atlasza a *Haszonnövények* címet viseli. A tartalomjegyzékhez hűen borsó, burgonya, búza, cirok, csicsóka, csillagfürt, dinnye (sárga és görög), lencse, mák, muhar, napraforgó, paprika, paradicsom, uborka látványa pompázik a növényeket tudományos pontossággal visszaadó akvarelleken. A színpompás botanikai tárlat létrehozója külön ábrázolja a virágzatot, a termést egészben és metszeteiben, a leveleket a pontos erezzel. A második kötet a tárgyalt növények szakszerű leírását adja. E könyv segítségével nemcsak a vetőmagja marad meg egy-egy kultúrának, hanem a látványa is ránk öröklődik.

A mezőgazdaságban kevésbé jártasakat talán meglepi néhány, a kötetből nyerhető információ: a cirok nemcsak a seprűkészí-

tés alapanyaga, hanem a cukorgyártás is, a csicsóka a csecsemők és a diabetikus étrendre utaltak táplálásában játszik fontos szerepet, a csillagfürt azon túl, hogy látványossá teszi a kertet, takarmányozásra is alkalmas, a muhar pedig a köleshez hasonlósága miatt gabona.

A génbank néven ismertté vált intézetet egy 1958-as kormányrendelet hívta életre azzal a céllal, hogy a kultúrnövények hazai és világfajait gyűjtse össze, tartsa fenn és végezzen rajtuk rendszertani, botanikai és növénykórtani vizsgálatot. A magyar mezőgazdasági tárca később határozatot hozott, miszerint a FAO által meghatározott célokot kell elfogadni a kultúrnövények évszázadok alatt létrejött géntartóinak megmentésére, mert a génerózió és az uniformizálódó világfajták kiszorítanak, mi több, pusztulásra ítélnék minden helyi változatot. A magyar génbank hatásköre a Kárpát-medence által határolt ökológiai területet öleli magába. Az intézet gyűjteménye 1969-ben 390 fajból és 2541 fajtából állt.

Az agrobotanikai intézet működésére így emlékszik vissza dr. Papp Erzsébet:

– Osztályok működtek, a magélettani labor külön helyiségben volt, saját felszerelés állt rendelkezésre a csiráztatáshoz, a szárításhoz. Kísérleteket végeztünk arra vonatkozóan, hogy mit bír ki ez vagy az a fajta mag.

Jánossy Andor tápiószzelei parasztlányokat képzett ki, – akik tudták, miként kell a búzát öt százaléknyi nedvességtartalomra levinni. Megépültek a hűtőkamrák, a szárított magüvegekbe került, fölötté letréteget hagyunk, így tároltuk őket mínusz tizenöt fokon, s a megbízott kutató tudta, hogy ezeket csak négy évig szabad ott hagyni. A másik szakember azzal volt tisztában, hogy miként kell kezelni a kiszáradásra jóval érzékenyebb olajos magvakat. Csodálatos gárda szerveződött, a kutatóknak beosztott kapálónőjük volt, ő szedte le, hozta be a termést. Szakmai munkánk elismeréseként nemzetközi ösztöndíjakat kaptunk. nem csodálható, hogy aggodalommal hallom a hírt: át akarták szervezni a génbankot. Akik ezt tervezték, azóta remélhetőleg belátták, milyen fontos a léte, s az, hogy a több évtizedes gyakorlati tapasztalat ne menjen veszendőbe.

A rajzolásra-festésre csak akkor jutott ideje Papp Erzsébetnek, amikor nyugdíjba vonult. Hetente kétszer-háromszor járt ki a telepre, s megörökítette az évszaknak megfelelően a fajtákat. Naponta két rajznál többet nem lehetett elkészíteni, annyira erős összpontosítást igényelt ez a munka.

– Melyik a kedvenc növénye?
– Semmi sem szebb a máknál, de érteni kell hozzá, mert nagyon érzékeny. Szívemnek azonban a pipacs a legkedvesebb, a róla festett akvarell a lakásomat vidámítja.

Arcusfest Nemzetiségi Színházi Találkozó

Nahapet Kucsak: Százegy Hajren
Bemutató helyszíne: Budapest, Magyarországi Szerb Színház
1065 Budapest, Nagymező u. 49.

Az előadás ideje: 2011. december 13. 20:30-kor

Előadó: Várady Mária

Díszlet: Kerényi József Kossuth-díjas; Jelmez: Fekete Mária

Rendező: Szőke István Jászai-díjas

A belépés díjtalan!

Örmény Kódexek a MOM-ban

Nagy sikerű pályázatot hirdetett meg tavasszal a kerületi örmény kisebbségi önkormányzat és a Szentpéteri József Ötvös Iparművész Stúdió: örmény szakrális emlékeket idéző alkotásokat vártak a képzőművészetek iránt érdeklődő gyerekektől. Nemcsak a beérkező pályamunkák száma lepte meg a szervezőket, de azok magas színvonalára is, igen nehéz volt köztük rangsort állítani.

A MOM Kulturális Központ kupolatermében kiállított művek méltatása során Fonti Krisztina alpolgármester külön hangsúlyozta, mennyire fontos, hogy a kisebbségek megismertessék másokkal saját kultúrájukat és hagyományait, hiszen ezzel saját identitásukat is erősítik. Az örmények és a magyarok kapcsolata egyes feltételezések szerint egészen a honfoglalásig nyúlik vissza, ezért is öröm, hogy sikerült felkelteni az ifjúság alkotókedvét, munkájuk gyümölcseivel mindnyájan gazdagodtunk. „Bízom benne, hogy e kezdeményezés mintájára más kisebbségek hasonló programjaival is találkozhatunk majd a

Csíkszentgyörgyi-Ficzus Margit

Fonti Krisztina

Az örmény est közönsége a MOM kupolatermében

kerületben” – fűzte hozzá az alpolgármester.

Az örmény kódexek nagy szolgálatot tettek az egyetemes kultúrának – hangzott el a kiállítás megnyitóján. Egy tudós pap, Meszrop Masztoc az ötödik század elején, 405-ben megalkotta a 36 betűből álló örmény ábécét. Ezzel lehetővé vált a kódexek írása, és az örmények a Biblia, illetve a szertartáskönyvek örményre fordítása után lefordítottak olyan ókori műveket is, amelyek eredetije később megsemmisült a – történelem során oly gyakori... – könyvtáregések során. Így ezeket a könyveket örményről fordították vissza különböző nyelvekre, ennek köszönhetően ismerhetünk több korábban elveszettnek vélt ókori kincset.

A rendkívül gazdag kiállítás

Vörösvári Márton Bakó Mária

érdekes kísérő programjaként – a gyönyörű hegedűszólók mellett – örmény nyelvű szakrális dalt hallhatott a közönség, a megnyitót követően pedig a vendégeket olyan különleges csemegékkel kínálták meg, amelyek újdonságot jelentettek szinte mindenkinek: így például a spenótos-fokhagymás-mazsolás piskótával, leveles tésztából készült húsos pitével, ropogós mogyorós korongokkal, fűszeres tojással töltött kiflikkel és diós-kakaós kockákkal. Az esztétikai élményt kiegészítő kulináris élvezet tette teljessé az örmény estet a MOM kupolatermében.

(Antal)

(Hegyvidék, 2011. november 8.)

Szerkesztői megjegyzés:

A meghívóból kitűnően (októberi füzetek 39. oldal) az est társrendezője volt az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület is, bár a cikkíró kihagyta. Az egyesület ebbéli feladatát lelkiismeretesen ellátta, ezek voltak: a pályázati kiírás időszakában már az örmény kódexekből má-

dr. Issekutz Sarolta és Borosnyay Klára ajándékokat oszt

solatok készítése, a pályázati felhíváshoz a reklámtevékenység felvállalása, a kiállítás anyagának zsűrizése, az alkotások számára üveges keretek biztosítása és szállítása, a nyertesek és valamennyi résztvevő, száznál több gyermek és felkészítő tanár részére értékes ajándékok biztosítása 100 eFt értékben, a megnyitó esten az ajándékok szétosztása. Örülünk, hogy közreműködésünkkel hozzájárulhattunk, hogy sikeres és emlékezetes maradjon minden résztvevőben e nagyszerű kezdeményezés és sikerült a gyermekekben – és talán szüleikben is – elültetni az örmény kultúra iránti érdeklődést.

Zeneagapé az Örmény Katolikus Templomban (Bp., Orly u. 6.)

2011. december 18-án, vasárnap, a szentmise után, 17.30 órakor kezdődik **Kedvenc karácsonyi CD-im Szongoth DJ** műsora, szerény agapéval.

Szongoth Gábor

Megszüntette az Országos Örmény Önkormányzat az Erdélyi Örmény Gyökerek füzetek támogatását

A 2011. április 2-án és április 12-én kelt Megállapodás és Támogatási szerződés alapján az Országos Örmény Önkormányzat 2011. évben 3 000 000 Ft-tal vállalta támogatni az Erdélyi Örmény Gyökerek füzetek havilap megjelenését, ezzel együtt a füzetek a www.magyarormeny.hu honlapon való megjelenését is. A Megállapodást 18 országos képviselő írta alá, 3 képviselő a közgyűlésen nem jelent meg.

A május elején megküldött első negyedévi 750 e Ft támogatást követően a többi részlet nem érkezett meg. A következő közgyűlésen a támogatást a közgyűlési többség felfüggesztette a féléves zárással, a fedezetül szolgáló pénzalap bizonytalan összegére hivatkozva, ugyanakkor a következő határozattal a közgyűlési többséget alkotó hat szervezet részére sokmillió forint támogatást szavazott meg bármiféle részletes előterjesztés nélkül.

Az EÖGYKE elnöke többszöri kérelme ellenére sem teljesítette az OÖÖ a két szerződésben is vállalt támogatást, de még a levelekre sem válaszoltak. Ezt követően a Fővárosi Örmény Önkormányzat vállalta viselni a költségek tetemes részét, hogy a füzetek kiadását ne kelljen beszüntetni (bár az OÖÖ egyes hangadói-vezetői szerint nincs szükség a lap megjelenésére).

Csupán tájékoztatjuk a T. Olvasókat, hogy az Országos Örmény Önkormányzat ugyanezért 6 000 000 Ft támogatást szavazott meg az Armenia (Kiadó: Örmény Kultúráért Alapítvány – Veszprém) kéthavi lap megjelenésének támogatására, amely csak egy szűk olvasói kört elégít ki.

A tisztánlátás érdekében közöljük a füzetek támogatásának alap megállapodását.

MEGÁLLAPODÁS

Készült: 2011. április 1-én

Helyszín: Az Országos Örmény Önkormányzat székháza, Palatinus u. 4. Résztvevők:

Akopjan Nikogosz elnökhelyettes

Avanesian Alex elnökhelyettes

Serkisian Szeván elnökhelyettes

Szongoth Gábor EÖGYKE elnökségi tag

A résztvevő felek az általuk képviselt szervezetek nevében megállapodnak az alábbiakban:

Füleki Balázs elnök 2011. 04. 02-án a Közgyűlés elején (a napirend ismertetése előtt) lemond.

Az aláírók és szervezeteik vállalják, hogy a mai Közgyűlés 5. napirendi pontjaként tárgyalt „Javaslat az örmény nemzeti kultúra szervezeteiken keresztüli működési és programtámogatású” során – az előterjesztett laptámogatási kérelem (kiadvány ismertetés és költségvetés alapján – megszavaz 3 000 000 Ft-ot az EÖGYKE újság idei kiadására. Kifizetése 4 részletben, /évenként esedékes előfinanszírozás formájában.

Az aláírók és szervezeteik vállalják, hogy a ciklus hátralevő 3 évében az EÖGYKE újságot továbbra is támogatják a kötelező feladatokon kívüli szabad keret 1/3-a erejéig, de legalább évi 1 500 000 (azaz Egymillió-ötszáz ezer) forinttal.

Az aláírók egyértelműen és visszavonhatatlanul kijelentik, hogy a fenti pontokat egyéb körülménytől függetlenül betartják, illetve szervezeteikkel betartatják.

Budapest, 2011. április 2.

Aláírók:

Akopjan Nikogosz (MÖSE)

Avanesian Alexan Artin (ARMÉNIA)

Balabian Hartioun Mihran (MÖSE)

Bezjian Antranik Lutfi (MÖSE)

– távollévő

Bodrogi-Ivány Krisztián (ÖKBEE)

Dr. Dzsotján Gagik (MÖSE)

Füleki Balázs József (EÖGYKE)

Gogescu László Mihály (ÖKBEE)

Horváthné Menyhart Jolán (KILIKIA)

Malhazjan Vahan (ARMÉNIA)

Mészárosné Sánta Timea (KILIKIA)

Paczér Balázs (KILIKIA)

Dr. Peltekian Aram Ibrahim (ARMÉNIA)

Dr. Serkisian Szeván Simon (KILIKIA)

Szárkiszján Ádám Papikovics (MÖSE)

– távollévő

Szenttamássy Katalin (EÖGYKE)

– távollévő

Szongoth Gábor Gyula (EÖGYKE)

Várady Mária (EÖGYKE)

Wertán Zsoltné (EÖGYKE)

Zakariás Antal Dirán (EÖGYKE)

Zárugné Tancsín Katalin (EÖGYKE)

(Megjegyzés:

MÖSE – Magyarországi Örmények

Spjurk Egyesülete

ÖKBEE – Örmény Kultúra Barátainak

Erzsébetvárosi Egyesülete

EÖGYKE – Erdélyi Örmény Gyökerek K.E.

KILIKIA – Kulturális Egyesület

ARMÉNIA – Armenia Népe Kulturális

Egyesület)

Köszönetet mondunk

az alábbi önkormányzatoknak, hogy 2011. évben...

1. *Erdélyi Örmény Gyökerek füzetek 2011. évi kiadását* támogatták: Budapest Főváros I. ker. ÖKÖ 50 eFt, II. ker. ÖKÖ 100 eFt, Ferencvárosi ÖKÖ 100 eFt, XIII. ker. ÖKÖ 50 eFt, XIV. ker. ÖKÖ 50 eFt, Fővárosi Örmény Önkormányzat 950 eFt, Országos Örmény Önkormányzat 750 eFt.

2. *Erdélyi Örmény Gyökerek füzetek archív számai digitalizálását és korrektúrázását* támogatták, hogy azok is felkerülhessenek az egyesület www.magyarormeny.hu honlapjára, így a teljes anyag, immár 15 évfolyam megismerhetővé váljon: Budapest Főváros II. kerületi-, Ferencvárosi Örmény Kisebbségi Önkormányzat, valamint a Fővárosi Örmény Önkormányzat.

3. *Fővárosi Örmény Klubot* rendeztek: Budapest Főváros II. ker. ÖKÖ 2 alkalommal (febr. és aug.), VI. kerület (jún.), IX. kerület (ápr.), XI. kerület (okt.), XII. kerület (nov.), XIII. kerület (júl.), XIV. kerület (máj.), XV. kerület (szept.), és a XVI. kerület (márc.), valamint az EÖGYKE és a FÖÖ közösen rendezett 2 alkalommal (jan. és dec.).

4. Támogatták az *Örmény Katolikus Lelkésziséget és múzeumot, könyvtár és levéltár* kialakítását: a Fővárosi Örmény Önkormányzat 700 eFt, Budapest Főv. I. ker. ÖKÖ 50 eFt, II. ker. ÖKÖ 300 eFt, Terézvárosi ÖKÖ (hűtőpult 50 eFt értékben), VIII. ker. ÖKÖ 50 eFt, IX. ker. ÖKÖ 100 eFt, XI. ker. ÖKÖ 100 eFt, XII. ker. ÖKÖ 50 eFt, XIV. ker. ÖKÖ 160 eFt.

Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület

Bánffy György Emlékparkot avattak Pesthidegkúton

Százak vettek részt a Bánffy György Emlékpark avatásán november 12-én. A park kialakításáról az itt élők javaslata alapján döntöttek.

A Pesthidegkút kapujában elterülő, a közelmúltban kialakított parkot Bánffy György

Dr. Láng Zsolt polgármester Kossuth- és Jászai Mari-díjas színművészről nevezték el november 12-én délelőtt. Bánffy György tiszteletére emlékkövet is avattak. A park elnevezéséről a hidegkúti polgárok javaslata alapján döntött az önkormányzat, kifejezve ezzel a II. kerület díszpolgára, városrésziink kulturális és közéletének jelentős személyisége előtti tiszteletét. Az ünnepség díszvendége volt *Schmitt Pálné Makray Katalin*, a köztársasági elnök felesége, *Mádl Dalma*, az egykori köztársasági elnök özvegye, és a tavaly elhunyt színművész özvegye, *Sátory Tilda*.

A Bánffy György Emlékpark avató ünnepségén egybegyűlt több száz érdek-

lődő elsőként a tavaly elhunyt színművész hangját hallhatta felvételről, amely 2004. október 1-jén, a Máriaremetei szabadtéri oltár avatásán készült. Bánffy György akkor Sajtó Sándor egyik versét szavalta. A művész családját, barátait és tisztelőit *Kondor Katalin* köszöntötte, majd *Láng Zsolt*, a

Dr. Láng Zsolt polgármester

II. kerület polgármestere mondott beszédet. A polgármester úgy fogalmazott: november 13-a kettős ünnep. E napon született a magyar kultúra és oktatásügy nagy hatású alakja, Klebelsberg Kuno, és idéntől e napon ünnepeljük a magyar nyelv napját is.

– Olyan valakiről nevezzük el ezt a parkot, aki egész életében a magyar kultúráért és a magyar nyelvért, a magyar nemzetértékeiért tevékenykedett. Élete utolsó percéig a pódiumon állt, és gyönyörködtette közönségét. Nemcsak pályatársait okította a szép kiejtésre, de mindazokat itthon és külföldön, akik – ha csak rövid időre is – de találkozhattak vele. Meggyőződéssel vallotta, hogy a szép magyar nyelv és a magyar irodalom az egyik olyan pillér, amely ezer éve megtartja nemzetünket. Láng Zsolt felidézte a színművész pályafutásának egy-egy pillanatát, az '56 utáni elhallgattatást, és hangsúlyozta a II. kerületi kötődését. A polgár-

mester büszkeségének adott hangot, amiért a színművész barátjának tudhatta magát. – A Pesthidegkúti Polgári Körök Szövetségének tiszteletbeli elnökeként közösséget szervezett, a rendezvények elmaradhatatlan résztvevője és felszólalója volt, hittel és lelkesedéssel vett részt a Templomkerti esték rendezvé-

Bánffy György emlékkő a parkban

nyein. – Mától a park őrzi Bánffy György emlékét, hitét, nyitottságát, lelkesedését, humorát, műveltségét és mindannyiunk által jól ismert ízes beszédét.

Az ünnepségen közreműködött a Máriaremetei Bazilika Werner kórusa, a Hidegkúti Énekegyüttes, *Slemmer Ádám*, a Múzeum 1956 Emlékére Közhasznú Alapítvány Bánffy György Vers- és Prózamondó Verseny győztese, valamint *Seeman László* kürtművész.

Az ünnepségen elhangzott, hogy Bánffy György szenvedélye a színház és a versmondás mellett a vadászat volt. Negyvenkét esztendő trófeáit Sátory Tilda asszony a vadgazdálkodási képzést végző mátrafüredi iskolának ajándékozta. Az intézményben el is neveztek Bánffy Györgyről egy tantermet, ahol a relikviákat őrzik. Az ünnepségre az iskola vadászegyenruhát viselő tanárai és tanulói is eljöttek.

(www.masodikkerulet.hu, 2011. nov. 12.)

Wass Albert

Karácsonyi mese

(Novellarészlet)

Nagyapánk ott ült szokott helyén a kandalló mellett, s olykor egy-egy bükkfahasábot vetett a sziporkázó tűzre. A szűzdohány füstje kék felhőbe burkolta pipázó alakját ott a nagyszoba végiben, s ezüstös szakállán olykor megcsillant a láng.

Mi gyermekek a mennyezetig érő, gyertyafényben izzó karácsonyfa körül álltunk elfogódottan és izgalomtól elmeredt szemmel, és sóvár pillantásokat vetve a karácsonyfa alatt fölhalmozott ajándékokra, hűségesen elénekeljük a Mennyből az angyal összes verseit. Ének után apám fölolvasta a betlehemi csillag történetét a Bibliából, elmondtuk közösen a karácsonyi imádságot, s azzal nekiestünk a játékoknak, akár karámba szorított birkanyájnak az éhes farkascorda.

Kis idő múltával nagyapánk megszólalt ott a kandalló mellett a maga érdes vénemberhangján:

– Aztán tudjátok-é – kérdezte –, hogy miképpen keletkezett tulajdonképpen a karácsony?

– Akkor született a Jézus Krisztus – felelte Margit húgom okosan, új babaháza előtt térdelve, s nagyapánk bólintott rá.

– Ez igaz – mondta –, mert, hogy ő volt az Úristen legnagyobb karácsonyi ajándéka az emberi világ számára. De maga a karácsony már régen megvolt akkor. Ha ideültök mellém a tűzhöz, elmondom, hogyan keletkezett.

Köréje gyűltünk a szőnyegre, mindegyikünk valami új játékot cipelve magával, s figyelmesen lestük a száját, mert nagyapánk nagyon szép és érdekes meséket tudott ám.

– Hát az úgy volt – kezdte el, miután nagyon szippantott a pipájából –, hogy réges-régen, amikor Noé apánk unokái megépítették volt a Babel tornyát, s annak ledőlte után nem tudták megérteni egymást többé, mert az önzés összezavarta a nyelvüket, az irigység és az elfogultság egyre jobban és jobban kezdett elhatalmasodni ezen a földön. Aki nem volt olyan ügyes, mint a szomszédja, azt ölte az irigység, hogy a másiknak szebb háza van. Aki rest volt megművelni a földjét, az irigyelte azt, akinek szebb búzája termett, s mikor az irigy-

kedés már igen-igen elhatalmasodott az embereken, akkor megszületett belőle a gonoszság. A rest lopni kezdett, a tolvaj gyilkolni, s a kéregető rágyújtotta jótevőjére a házat. Addig-addig, hogy egy napon aztán az Úristen odafönt az égben megsokallotta az emberek gonoszságát, s rájuk szabadította a sötétséget és a hideget.

A nap eltűnt az égről, a vizek befagytak, s a rablógyilkos számára nem termett többé semmi az elrablott földön. Nagy fázás, éhezés és pusztulás következett ebből az egész emberi világra. Mikor pedig már közeledett erősen az idő, amikor minden emberi életnek el kellett volna pusztulnia a földön, az Úristen odaintette maga mellé kedvenc angyalát, a Világosságot, és ezt mondta neki: „Erigyj le, hú szolgám, s nézz körül a földön, melyet gonoszsága miatt pusztulásra ítélt. Vizsgálj meg minden embert, asszonyt és gyermeket, s akiben még megtalálsz egy csepp kis nyomát a jósnak, annak gyűjtsd a gyertyát a szívében. Én pedig majd az utolsó előtti napon alánézek a földre, s ha csak egy kicsike világosságot is látok rajta, megkönyörülök az emberi világon, s megváltoztatom az ítéletet, amit kiróttam rája.”

Ezt mondta az Úristen, s a Világosság angyala alászállott a földre, hogy teljesítse a parancsot.

A föld sötét volt és hideg. Mint a csillagtalan, zimankós téli éjszaka, olyan. Az emberek tapogatódzva jártak az utcákon, s akinek még volt egy darabka száraz, fagyott kenyere, az elbújt vele a pincék mélyére, hogy ne kelljen megossza mással. Egy birka-bőr bundáért meggyilkolta apját a fiú, s akinek még tűz égett a kemencéjében, az fegyverrel őrizte szobája melegét a megfagyóktól. Az angyal nagyon-nagyon elszomorodott, hogy hasztalan járta az emberi világot, mert nem talált benne sehol egy fikarcnyi jósságot sem.

Lassanként kiért a városból, s ahogy a dűlőúton haladt fölfele a hegyek irányába, egyszerre csak összetalálkozott a sötétben egy emberrel, aki egy döntött fát vonszolt magával kínlódba. Kíéhezett, sovány ember volt, s csak szakadt rongyok borították a testét, de mégis húzta, vonszolta magával a terhet, bár majdnem összeroskadta a gyöngeségtől. „Minek kínlódsz ezzel a fával? – kérdezte meg az angyal. – Hiszen ha tüzet gyűjtanál belőle magadnak itt, ahol állsz, megmelegedhetnél mellette.”

„Jaj, lelkem, nem tehetem én azt – felelte az ember. – Asszonyom s kicsi fiacskám van otthon, kik fagnak meg, s olyan gyöngék már, hogy idáig nem jöhetnének el. Haza kell vigyem nekik ezt a fát, ha bele is pusztulok.” Az angyal megsajnálta az embert, és segített neki a fával, s mivel az angyaloknak csodálatos nagy erejük van, egyszerre csak odaértek vele a sárból rakott kunyhóhoz, ahol a szegény ember élt.

Az ember tüzet rakott a kemencében, s egyszeriben meleg lett tőle a kicsi ház, s míg egy sápadra éhezett asszony s egy didergő kisfiú odahúzódtak a tűz mellé melegedni, az angyal meggyújtott egy gyertyát az ember szívében, mert jósságot talált abban.

„Édesanyám, éhes vagyok...” – nyöszörögte a gyermek, s az asszony benyúlt a rongyai közé, elővett egy darab száraz kenyeret, letörte az egyik sarkát, s odanyújtotta a gyermeknek. „Miért nem eszed meg magad a többit? – kérdezte az angyal. – Hiszen magad is olyan éhes vagy, hogy maholnap meghalsz.” „Az nem baj, ha én meghalok – felelte az asszony –, csak legyen, mit egyék a kicsi fiam.” S az angyal ott nyomban meggyújtotta a második gyertyát is, és odahelyezte az asszony szívébe.

Ifj. Issekutz Gergely

Karácsony

*És itt az este... ébredő reménnyel.
Ártatlan vággyal van szívéünk tele,
Lelkiünkben a hit újra szárnyat ölt ma;
Hozsánna neked, öröm ünnepe!*

*Letűnt időknék alkotó csodája,
A messzi múltból vissza jó közénk, –
És újra éled vágyunk Ő utána,
Kiráól, oh, annyi szent álmat szövéünk.*

*Szegényes jászol, kiseded gyermek-arccal,
A pásztoroknak égi éneke,
A gyertya fénye, mindha kis lakunkba,
Áldásokból szótt békét hintene.*

*Közös imában összeforr ma lelkiünk,
Szívéünkbelől minden rossz érzés kihál;
És feleml, egy szebb világba minket,
Az a mosolygó, édes, égi dal.*

*És feleml Hozzá, kihez hasonló
Nem volt közöttünk, s nem lesz senki más...
Kinek nevét szent ihletéssel ejtjük,
– Örök hozsánna Néked, Messiás!*

*(Megjelent az Armenia magyar-örmény
havi szemle 1902-es évkönyvében)*

lásson a földön, s megbocsássa a bennünk lévő jó miatt a bennünk lévő rosszat.

– Ez a karácsony igazi meséje – fejezte be nagyapánk ott a kandalló mellett azon a régi-régi karácsonyestén –, én pedig azért mondtam el nektek, gyerekek, hogy megjegyezzétek jól, és emlékezzetek reá. Mert ez a mi emberi világunk újra építeni kezdi a Babel tornyát, melyben egyik ember nem értheti meg a másikat, jelszavakból, hamisságokból, elfogultságokból és előítéletekből, s jönni fog hamarosan az irigység is, a rosszindulat, meg a gonoszság, melyek miatt az Úristen újra pusztulásra ítéli majd az embert. Tolvajlás és gyilkosság fog uralkodni a földön, s ha a nyomorúság és a nagy sötétség rátok szakad majd, akarom, hogy emlékezzetek: csak a szívetekben égő gyertya menthet meg egyedül a pusztulástól. *(Karácsonyi üzenetek, Kráter Kiadó, 2003)*

A gyermek leharapott egy kis darabot a kenyér sarkából, aztán megszólalt: „Édesanyám, elhozhatom két kis játszótársamat a szomszédból? Ők is éhesek, s nincs tűz a házukban. Megosztanám velük ezt a kis kenyeret meg a helyet a tűznél!” Az angyal pedig meggyújtotta a harmadik gyertyát is, és odaadta a kisfiúnak, aki boldogan szaladt ki a gyertyával a sötét éjszakába, hogy fénye mellett odavezesse kis társait a tűzhöz és a kenyérhez.

S pontosan ekkor érkezett el az utolsó előtti nap, és az Úristen alánézett a földre, s a nagy-nagy sötétségben meglátott három kis pislákoló gyertyalángot. És úgy megörvendett annak, hogy az angyal mégis talált jósságot a földön, ha nem is többet, csak hármat, hogy azon nyomban megszüntette a sötétséget, visszaparancsolta a napot az égre, s megkegyelmezett az emberi világnak.

S azóta minden esztendőnek a vége felé az Úristen emlékeztetni akarja az embereket arra, hogy a gonoszság útja hova vezet, s ezért ősszel a napok rövidülni kezdenek, a sötétség minden este korábban szakad alá, és minden reggel későbbben távozik, hideg támad, és befagnak a vizek, s a sötétség uralma lassan elkezd megfojtani a világot. Mi emberek pedig megijedünk, s eszünkbe jut mindaz a sok rossz, amit elkövettünk az esztendő alatt, és amikor eljön a legrövidebb nap, és a Világosság angyala alászáll közénk jósságot keresni, egyszerre mind meggyújtjuk a karácsonyfák gyertyáit, hogy az Úristen, ha alátéknél, fényt

Zeneagapé november 20-án az Orlay utcai örmény katolikus templomban

Kirkósa családi vonósnégyes

A Kirkósa családi vonósnégyes (egy vonós külföldi tanulmányútja miatt helyette zongorakíséret) jól válogatott műsorával – Hacsaturján, Weiner Leó, örmény népzenei darabok – igen nagy sikert aratott a templomot megtöltő zenekedvelő hallgatóság körében.

Köszönjük, hogy ismét elvállalták a fellépést.

A szünetben az érdeklődők megtekinthették Zsedényi Lilla festőművész és operáénekes 100-nál több fára festett ikonját tartalmazó kiállítást a templom előterében. A művészről szóló ismertetőben olvashat-

Dr. Forgács Barnabás
Újbuda örmény elnöke

A zeneagapé közönsége

Zsedényi Lilla ikonjai

juk, hogy munkáiban az eredeti ikonok lehető legpontosabb átadására törekszik.

Jó ötlet volt – közeledve a karácsonyhoz – a szép kiállítás megrendezése, mindenki gyönyörűségére. Köszönet érte a Budapest Főv. XI. ker. Újbudai Örmény Kisebbségi Önkormányzatnak, aki fogadással zárta a szép estet.

M

Bécsi zárandoklat

A Józsefvárosi Örmény Kisebbségi Önkormányzat meghívására egy busznyai zárandok kelt útra november 6-án kora reggel. A buszon egy finom – örmény ételkülönlegességeket tartalmazó – reggelit fogyaszthattunk el dr. Keszy-Harmath Péterné, Enikő alkalmi szakács jóvoltából. Tizenegy órakor már az örmény katolikus Mechitarista Rend templomában ültünk, megtöltve a szépen tatarozott templomot. Az örmény nyelven celebrált szentmise és a szép hangjukkal a templomot betöltő férfikórus hallatán felidéztem a régmúltat, amikor még ősünk így hallgathatták a szent liturgiát otthon, Erdély-

A misét celebráló papok

és tejszínhabos kávéra voltunk vendégek. A kellemes séta a belvárosban már az adventi hangulatot idézte.

Köszönjük ezt a rendkívüli közösségi kirándulást.

M

A mise résztvevői

ben. Felemelő volt. Különösen meghatott mindenkit, hogy a mise végén a Magyar Himnuszt játszotta el az orgonista, amelyet az egész zárandokcsoport énekével kísért. Többeknek könnyeket csalt a szemébe ez a figyelmesség. A helybeli örmények szeretettel fogadták a budapesti magyarörmény zárandokcsoportot.

A mise után P. Vahan Hovagimian vezetésével került sor a múzeum és könyvtár megtekintésére, majd egy igazi bécsi cukrászdában igazi bécsi Sacher tortára

A könyvtárban

Fodor Emőke

Őszi fesztivál Szamosújváron

Tizenharmadik alkalommal került sor az őszi fesztiválra Szamosújváron. A Téka Alapítvány hagyományos nagyrendezvénye a kezdetekben gyerek-néptáncfesztivál volt, majd folyamatosan nyitottak más művészeti ágak felé, míg tavaly óta a város épített öröksége került központba. Társszervező a szamosújvári 51. számú Czetz János cserkészcsapat, partnerek a szamosújvári Polgármesteri Hivatal, a szamosújvári Művelődési Ház, a Történeti Múzeum, helyi tanintézmények: Petru Maior Elméleti Líceum, Ana Ipătescu Elméleti Líceum, 1-es számú általános iskola, Sünike (Arici Pogonici) Óvoda, és a különböző felekezeti egyházak (református, római katolikus, örmény katolikus, baptista) voltak. Az október 7. és 8. között zajló rendezvénysorozat gazdag programmal várta az érdeklődőket, volt fotókiállítás, bábszínház, interaktív családi vetélkedő stb.

A rendezvény első napján, október 7-én a barokk város főterén már láthatók voltak régi, Szamosújvárt bemutató képek, valamint a Műszaki Egyetem 2008-as évfolyama hatod éves hallgatóinak munkái, amelyek új arculatot terveztek a főternek. Ezeket szombat estig láthatták az érdeklődők, céljuk: felhívni a figyelmet arra, hogy bár Szamosújvár az egyetlen romániai, XVIII. századi, terv alapján épült városi település, és épületeinek barokk jegyei ma is fellelhetők, épített örökségének értékei javarészt kikoptak már a helyi kulturális tudatból is. Ezen örökség foko-

zatosan leépül, a szervezők az ilyen jellegetű kulturális rendezvénnyel kívánnak rávilágítani az épített örökség és a fenntartható városrendezés problémájára.

A pénteki nap ugyanakkor a vetélkedők jegyében zajlott, külön versenyeztek az V–VIII. osztályosok, líceumi tanulók, családok. Felfigyeltek a járókelők is a sok csapatra, akik a főbb épületek előtt lévő állomásokon bizonyították ügyességüket, de arra is, ahogyan a cserkészek korabeli ruhákban próbáltak hangulatot teremteni. Délelőtt a Sétáló Bábszínház *Kolbász-orrú király* című bábdarabját tekintették

A 7. évadot kezdő Priücskök játszóházban népi gyerekjátékokat, táncokat tanítottak a manóknak (Fotók: Riti József Attila)

meg oktatóik vezetésével a választói ovisok és kisiskolások, a szamosújvári Elvárásolt Házikó és Sünike óvoda gyerekei és az 1-es iskola magyar elemi tagozata. Közel 200 gyerek tapsolta meg a produkciót és énekelte a *Cifra palota* gyerekdalt.

A családi vetélkedőn tavaly elindított jelképes „A város első polgára” cím, valamint a „városkulcs” átadás csak azért maradt el, mert tavalyi első polgárunk minden akadályt leküzdött és megőrizte a címet valamint a kulcsot még egy évig. A többi család is jól érezte magát, a város 10 helyszínén szülői kérdés és gyerekfeladat várta őket, majd Molnár Anna vezetésével egy örmény dal tanultak. A napot Szilágyi Tóninak és barátainak a Hayak Pub-ban tartott koncertje zárta.

Szombaton még látható volt a kiállítás, az arra járók kérdőíveket kitöltve fejezhették ki véleményüket a központ arculatáról, illetve szavazhattak a nekik tetsző projektre.

Tizenegy órától az Örmény utca 20. szám alatt található Sünike óvodában kiállítás nyílt régi ovis fotókból *Kiszáradt a diófa* címmel. Mintegy 180 fotó gyűlt össze, egykori óvó nénik, szülők, nagyszülők családi ereklyévé nemesült fotóiból. A legrégebbi, évszámmal ellátott fotón, amely ebben az óvodában készült, 1940-ből való, Sütő György tanár úr csoportja látható. 1973 és 1989 közt pedig minden óvodától búcsúzó csoportról van közös

kép, amelyet az óvoda albumában őriztek mostanig. Jó érzés volt látni, amikor szülők, nagyszülők saját gyerekkori fotóikat mutatták meg ovis gyerekeiknek, unokáiknak. Meghívtak voltak az óvoda régi dolgozói, akik közül tízen meg is jelentek, régi ovisaikkal találkozni. Teutsch Ildikó nyugdíjas óvó néni ismertette az intézet rövid történetét, majd virágcsokrokkal köszönték meg áldozatos munkájukat. Ezt követően a gyerekek részt vehettek a 7. évadot kezdő Priücskök játszóház foglalkozásain, amelyet a hideg miatt nem az udvaron lévő öreg diófa alatt, hanem az ovi egyik termében

**Karácsonyeste! Csoda! Új teremtés!
A kegyelem, az élet megjelent és
kincseivel, lelkem, feléd siet.
Egyedül, árván tovább mért haladnál?
Van Megtartód, akit ha megragadtál,
kegyelem, élet, minden a tied.**

(Túrmezei Erzsébet)

Az örömhír fénye ragyogja be a karácsony ünnepeit és bizonsága adjon erőt az új év minden napján!

tartottak. Katona Annamária és Póka Enikő népi gyerekjátékokat, táncokat tanítottak a manóknak, a Téka Alapítvány által szervezett népi hangszeroktatásban részt vevő középiskolások zenei kíséretével.

Délután 4 órától, a római katolikus templomban szervezett koncerten fellépett a római katolikus templom kórusa, az örmény kórus, a Corala Magna nevű városi vegyeskórus, valamint Szováti Renáta fuvola játékat, Molnár Árpád orgonadarabjait és Péter Tibor szólóját is meghallgathatták az érdeklődők. Este a Hayak Pub-ban Alex Man és Michael Acker dzsessz koncertje színesítette a fesztivál programját.

A rendezvényt a Téka Alapítvány székelyházában az évadnyitó táncbázis zárta, amelyen a nagyváradi Soroglya zenekar húzta a talpalávalót.

(Szabadság, 2011. október 10.)

Jelfaragók

Duha László vásárhelyi fafaragó kiállítását csodálhatták meg Marosvásárhely lakói az Unitárius Tanácsteremben november 6-án megrendezett kiállítás megnyitón. A művész örmény és magyar motívumokat felvonultató munkái két különböző kultúrájú nép érzését és gondolatvilágát tükrözik. Míg a magyar népi motívumok fába vésvé aprólékosan kidolgozottak, addig az örmény miniatúrafestészet szimbolikus jelentésű állat és madár-motívumai – áttört alapú szoborforma – fá-

Dr. Puskás Attila megnyitja a kiállítást

ban való megjelenítése meglepő és újszerű. Az örmény díszítőművészet remekeit ábrázoló képek és leírások tanulmányozása révén szerzett tudását az erdélyi örmény-magyar származású művész kivételes beleérző képességgel mintázza úgy, hogy az alakot kiszabadítva az anyag, a fa szorításából, az ábrázolások dinamikáját megsokszorozva kelti életre. A látogatók elismerő érdeklődése minden bizonnyal további munkára ösztönzi Duha Lászlót, akinek tíznél is több kiállításon szerepeltek már munkái. A Román Képzőművészek Szövetsége tagjaként öt munkájával egy budapesti kiállításon meghívottként vesz részt.

Szász Ávéd Rózsa, Marosvásárhely

Duha László munkái

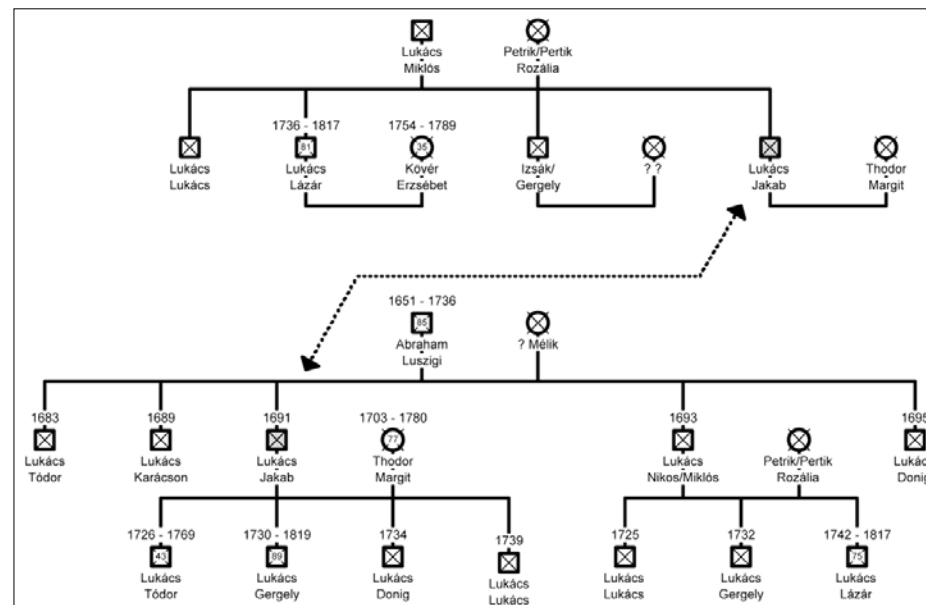
Helyreigazítás: a novemberi szám 16. és 17. oldalán közölt két ábra sajnálatos módon felcserélve jelent meg. Bár a szövegből a hiba egyértelműen észrevehető, mégis illendőnek tartjuk jelezni és olvasóink szíves elnézését kérni!

Gyarmati Béla

Megerősítő adalékok az erzsébetvárosi Lukácsok XVIII. századi történetéhez

Miután elküldtem az előző beszámolómat erzsébetvárosi elődeim históriáját illető eredményeimről, boldogan befejezni véltem a munkát (egy időre!), és meg-

jutalmaztam magam egy kis olvasgatással. Amit a kezembe vettem, az számomra „aranybányának” bizonyult! (Csak azt sajnálom, hogy korábban nem for-

Az erzsébetvárosi Lukácsok legrégebbi leszármazási kapcsolatai. Fönt a szokásosan közölt, hibás változat, alul az anyakönyvi adatok alapján javított és bővített vázlat. A törtvonalas nyíl Lukács Jakab helyét jelöli az egyes vázlatokon

dítottam nagyobb figyelmet az amúgy számomra elérhető forrásra!) Dr. Száva Tibor-Sándor könyvének* a Luszig/Tukmáds/Lukáts családról szóló fejezetében ugyanis évszámokkal, szülői, illetve házastársi kapcsolatokkal, mind a szülőkre, mind a gyerekeikre vonatkozólag szinte minden megtalálható, ami az erzsébetvárosi Lukácsok e legrégebbi korszakát segíthet tisztázni. Az öröm annál nagyobb, mivel ez a független és nálam sokkal tájékozottabb forrás lényegében minden korábban már ismertetett feltevést igazolt, sőt, jelentősen bővítette az ismereteimet. Ráadásul kapcsolódá-

* DR. SZÁVA TIBOR-SÁNDOR: *Gyergyói és szépvízi magyarörmények nyomában*, Csíkszereda, 2008.

si lehetőséget biztosított a családi emlékezetekben fennmaradt családfa-vázlatok számára!

A tisztánlátást eleinte nehezítette, hogy az erdélyi örménység korabeli névhasználata sokkal kötetlenebb volt, mint a mai. Írásos dokumentum alig volt, és az mind bemondott nevek alapján íródott, tehát ugyanazt a nevet a diktálótól, a lejegyzőtől, illetve a kor helyesírás szokásától függően írták. Nem számított bűnnek, ha valaki más-más alkalmakkor másként nevezte magát: például egy darabig a régi, örmény nevet használta (Luszig), vagy a lakóhelyén kapott ragadványnevet (Tukmáds), végül a magyarrá válás jeleként a magyar nevet, Lukáts, avagy Lukács alakban. (Ugyanezt említettem ko-

rábban** azzal a példával, melyben Nikos Luszig 1725 után Lukács Miklósról „változott”.) E többértelműséget felismerve nézzük, mit találtam!

Az erzsébetvárosi Abraham Luszig (Luszig Ábrahám, 1651–1736) összesen öt fiáról maradt fenn adat: Tódor (*1683), Karácson (*1689), Jakab (*1691), Miklós (*1693) és Donig (*1695), akik közül Tódorról ugyan nem tudtam (sem én, sem a korábban ismert családtörténeti irodalom), de a másik négy fiúra vonatkozó feltevéseim igazolódtak és még évszámokkal is kiegészültek! (Egyedül az 1730-as születésű Jakab fia Gergelyt és az 1732-es születésű Miklós fia Gergelyt kellett „helyre tenni”). Mivel e fiak mindannyian Ebesfalván születtek és Gyergyószentmiklóson nőültek, ezért gyerekeik már Gyergyóban lettek

**GYARMATI BÉLA: *Adalékok az erzsébetvárosi Lukácsok XVIII. századi történetéhez* (EÖGYKE Füzetek, 2011. november, 16–18. o.)

anyakönyvezve (már amennyire akkoriban anyakönyveztek***...). A számtalan leszármazott végigbongészése igen tanulságos, de a személyek nagy száma miatt itt nem részletezhetem. Ha lesz harmadik kiadása a nagy-szerű Gudenus-műnek****, akkor abban már a jelentősen bővült, rendezett, és az eddig ismertnél mintegy száz évvel régebbre visszanyúló Lukács-fejezet lehet közölni – ha a nemesítés előtti adatok is érdekesek –, ha pedig nem, akkor érdemes lenne egy külön kiadványt összeállítani az erzsébetvárosi Lukácsok szerteágazó familiájáról. Anyag egyre több gyűlik hozzá!

*** A korabeli anyakönyvi bejegyzések szalagmentességére álljon itt a Lukács családnévhez kapcsolódóan talált két példa a halálozási anyakönyvből: „1749: Lukács bíró fia”, „1780: Lukács Jakab neje Margit”.

**** GUDENUS JÁNOS JÓZSEF: *Örmény eredetű magyar nemesi családok genealógiája*, 2., javított és bővített kiadás, Budapest, 2010.

Bálintné Kovács Júlia

Örmény szertartású és örmény gyökerű római katolikus papok Erdélyben (22. rész)

84. Kopacz Gergely

(alapforrásomban, a Ferenczi Sándor könyvében így szerepel a neve.)

Tizenhét év Óradnán

Nagy örömmel és némi meghatottsággal teszek eleget Bálintné Kovács Júlia szerkesztő-asszony felkérésének, hogy írjak **Kopacz Gergely** Plébános Úr tevékenységéről, amelyet itt Óradnán fejtett ki tizenhét évén át.

Bevallom, nem könnyű és nem is egyszerű, de megpróbálom összesűriteni egy

hosszú és alázattal teli élet-szakasz bemutatását. Bízom abban, hogy személyisége, karizmája, sokoldalú tevékenysége példáulul szolgál a mai ember számára (is).

Óradna, a vidék és Erdély oklevélben egyik legkorábban (1235) említett települése. Nemzetiségi szempontból többségben román, – akkor még görög katolikus vallású – a magukat magyarnak vallók nagyobb részt római katolikusok, a lakosság mintegy 10–15%-át alkotják. Erdély északkeleti részén található, a róla elnevezett Radnai-havasok lábánál.

A település arany- és ezüstabányái ősidőktől idevonzották a különböző népeket, akik magukkal hozták kultúrájukat, szokásaikat és hagyományait. Óradna középkori történelmének jelentős eseményeit képezik az 1241-es és 1285-ös tatár-inváziók.

A bányásztelepülés központjában található a szép, barokk stílusú kőtemplom, amelyet 1824-ben fejeztek be (a régebbi, fából készült templom helyén), és amelyet a Szentháromság tiszteletére szenteltek fel.

Az egyházközség egy sajátos fejlődésen ment át, a nyelvi és felekezeti elszigetelődés eredményeként.

Nos, a századforduló után négy évvel, 1904-ben jött ide, Óradnára, mint Isten szolgája, Kopacz Gergely. Hosszú ideig és igen eredményesen tevékenykedett Óradnán. Azelőtt a püspöki aulában dolgozott, ahol nem érezte jól magát. Amikor egy bérmálási körútján Majláth Gusztáv Károly püspököt kísérte, beleszeretett ebbe a helységbe, s pár év múlva a plébánosa lett. A Domus Historia-ban írja a következőket: „Erős meggyőződésem és hitem, hogy nekünk Beszterce-Naszód vármegyei katolikus magyaroknak ezen nemzetiségi határ szélén az itteni gondviselés különös feladatot és hivatást tartott fenn: az előre törekvést a vallásért, a hazáért, a magyar kultúra emeléséért. És a folyamatos és állandó küzdelmet az életért, a létért, melyet az isteni mesterünk örökségül hagyott anyaszentegyházára...” (Domus Historia, 393. old.)

Áldásos tevékenysége a mai napig is kihat, látható, tapintható, érzékelhető, – bárhova nézünk, a templomra, magára a benne lévő szépségekre, a Plébánia épületére, mind-mind az Ő szorgos, kitartó munká-

jának köszönhető. Őt láthatjuk lelki szemünkkel, velünk van és marad is!

Meghatározó egyéniség volt, aki nem szalasztott el egyetlen alkalmat sem, sőt, élenjár mindennél, hogy hívei lelkét építse, erősítse őket hitükben, szolgálja minden módon a közösséget.

Kopacz Gergely rendkívüli személyiség, újítások megálmodója, irányítója, fáradhatatlan és kitartó ember volt. Mint ilyen, kezdeményezi a templomtorony fölemelését, ez meg is történik, megmagasítják négy és fél méterrel, rákerül a toronyóra, – amely ütőszerkezetű, 129 cm átmérőjű, és mind a négy oldalon mutatja az idő múlását.

Ezt a munkát 1909-ben kezdik el, és még egy új harangot is rendelnek Sopronban (788 kg). A harangot 1910-ben maga Majláth Gusztáv püspök szenteli fel (Domus Historia, 246. old.).

A templom belsejében is újítást végeznek, kicserélik az ablakokat és ólom-betétes üveglablakok (vitrálok) kerülnek a régi helyére 1906-ban.

Nevéhez fűződik az Oltár feletti Nagykereszt, az úgynevezett Jeruzsálemi kereszt, amely egy különleges faragás. Kopacz Gergely Szentföldön jártakor rendelte meg, onnan hajóval, vonattal, illetve kocsival szállították Óradnára.

A ma is látható Keresztúti képeket szintén ő szerzi be.

A Szent Antal szobrot 1906. jún. 13-án szenteli fel.

A bejáratnál található Szenteltvíztartó, a márványból készült remekmű egy helybeli ajándéka, aki Olaszországba távozott. 1906. dec. 24-én, Szent Karácsony estéjén szentelte fel szintén Kopacz Gergely.

A népéért állandóan aggódó, tenni akaró, kitartó, nagyműveltségű, energikus Kopacz Gergely plébános személyében, a

templom rendbetétele után a lelki és kulturális élet felélesztőjét ismerhettük meg. Jobban megindult a lelki és kulturális élet: az ő személyes kérésére az első óradnai missziót a budapesti lazarista atyák tartották meg, 1911. jún. 2–11. között.

A hitélet fejlesztésére és a római katolikus együvé tartozás nyilvános dokumentálására nemzetiségi és egyes vállalási szempontból nagyon alkalmasoknak mutatkoztak Óradnán az anyaszentegyház által elrendelt nyilvános körmenetek. Kopatz Gergely vallomása szerint az 1905-ös Feltámadási körmenet és az 1906-os is nagyon impozáns és elragadó volt. Később, 1907–1912-ig a körmenet alkalmával a bányahivatal, a sok éve már beszüntetett és feledésbe ment díszlovóeseket is újra megtartotta, a nép előtt pedig ez csak emelte az ünnepség fényét. (Domus Historia, 427. old.) Szintén itt említi meg Kopatz Gergely, hogy újra felelevenítette a búzaszentelési körmenetet is.

A mai Plébánia épülete már 1826-tól ott volt, mint lelkészi lakás. Ezt a házat alakították át, 1913. május 15-én kezdték el a munkálatokat, az alapkö ünnepélyes letevével.

Még ebben az évben, 1913-ban megalapítja az ÓRADNAI HÍRLAP című hetilapot (volt rá igény!), amelynek ő maga volt a felelős szerkesztője. Az újság társadalmi, szépirodalmi és közigazgatási cikkeket, illetve hirdetéseket tartalmazott, és nagy sikernek örvendett az első világháború kitöréséig (3 eredeti példány a szerző birtokában van, mint „családi ereklye”, féltve őrzött kincs).

Sajnos, végig kellett néznie azokat a világháborús szörnyűségeket, amelyekben drága híveinek része volt.

1916-ban elvitték a nagyharangot és a másik két kisebbet, majd 1918-ban lesze-

relték a gyönyörű barokk orgona külső sípjait háborús célokra.

A harangok elnémulása, az orgona hasonló sorsa nagyon megviselte őt is, nagy volt a szomorúság, a bánat. A hívek zokogtak, emlékszik vissza. Aztán jött Trianon!

A háború borzalmas pusztítást végzett, roppant sok áldozatot követelt: elesettek, sebesültek, rokkantak, eltűntek, hadifoglyok sok szomorúságot, bánatot okozva, de a plébános mindig talált kellő erőt, hogy híveit bátorítsa, buzdítsa a továbbélésre, az élet szeretetére, hitük töretlen megtartására.

Azóta is sok megpróbáltatáson mentek át Óradna római katolikus hívei, elvették iskolájukat, átélték és túléltek a kommunizmus borzalmait, de szívükben, lelkükben, szellemükben, hitükben megmaradtak, magyarságukat is bátran vállalják, habár anyanyelvükben nagy károkat szenvedtek. Kopatz Gergely példája kintásra buzdít mindnyájunkat és arra int, hogy Istennél semmi sem lehetetlen. Személyes hozzáállása példaértékű, nagy horderejű munkálkodása nem volt hiábavaló, a hálas utókor híven megőrzi és tiszteli egykori plébánosa időközön, korokon átívelő szellemiségét, tanítását.

Emléke legyen áldott!

Óradna, 2011. október 31.

Bauerné Madarász Ilona, tanár

Az Úr csodásan működik. Tapasztaltuk, tapasztaljuk sokszor.

Sorozatunkban **82.** számmal **Kiss Attilát** jelöltük, mint örmény gyökerű lelkészt, aki éppen Óradnán szolgál most. November hónapban van a születésnapja, és azzal kívánunk neki Istentől megáldott eredményes munkát, hogy újraközzöljük a *Vasárnap* című KATOLIKUS HETILAP-

ban november 6-án megjelent, és éppen témánkhoz illő írását:

Óradna

Szentháromság plébánia VIII. Belső-szolnoki főesperesi kerület

Lelkész: Kiss Attila

Óradna a Radnai-havasok lábánál, a Nagy-Szamos folyásán felső szakaszán, az Ünökő közelében fekvő település. A település nagyon régi, már a római korból ismertek nemesfémhányái. A népvándorlás során rengeteg népcsoport vonult keresztül ezen a vidéken. Ennek befejeztével, amikor nyugalmasabb kor köszöntött a vidékre, a magyar királyok százszokat telepítettek ide. A szászok építettek a helység első kolostortemplomát. Egyes források szerint a betelepített szászok bencés, mások szerint domonkos, ismét más források szerint johannita kolostort építettek, majd erődítményt is, amelynek romjai bizonyítékként a mai görögkeleti templom udvarán láthatóak. A kolostort körülvevő vár hadászati célból épült azzal a rendeltetéssel, hogy védje a Magyar Királyság határait Moldva felől. A várat a kolostorral együtt az 1241-es tártárjárás pusztította el. Rogériusz a krónikájában említést tesz a szörnyű pusztításról és megemlíti, hogy 600 férfi került tatar fogságba. Ebben az időben Radnának kb. 10 000 főnyi lakossága lehetett. Később Radna a beszercei szászok birtokába került gazdag bányáival együtt. A tártárjárást követő időszakban Radna hol önálló, hol pedig a beszerceiektől függő településként élte napjait. Óradna királyi birtok is volt, és sokfelől jöttek dolgozni a bányákba. Így magyarázható, hogy a zömében német és magyar lakosok mellé sok más nemzetiségű (román, szlovák stb.) lakos telepedett be. A lerombolt ko-

lostor után az idők folyamán Óradnának három fatemploma is épült, de mindhárom tűzvész martalékává vált. A jelenlegi római katolikus templom 1824-ben épült. A harang és az orgona gróf Zichy Domokos veszprémi püspök adománya. A gróf püspök által adományozott harang mind a mai napig megvan, és rajta a következő szöveg olvasható: „Hegyen völgyön e szép tájon, zengő szavad tovaszálljon.” A mai plébániaépületet 1913-ban építette Kopacz Gergely plébános, a régebbi (1824-es) plébániaépület helyére. A városka arculatát az itt dolgozó és együtt élő nemzetiségek (magyar, német, román, szlovák, zsidó) formálták olyanná, mint amilyen ma is. Trianon után rengeteg román ajkú lakos telepedett be, és az adminisztráció is a kezükbe került. Az elkobzott grófi birtokokat kimondottan románoknak adták el. A két világháború között még virágzó kulturális élet zajlott Óradnán, amiből mára csak a bányásznekar maradt fenn. A II. világháborút követően fokozatosan megszűntették a német, a zsidó és a magyar nyelvű oktatást. A valamikori város lassanként minden városi jellegét elveszítette. Ma Óradnát 6000 lélek lakja, amelyből 750-re tehető a katolikusok száma. Radnaborberek Óradnától 9 km távolságra fekszik az egyik bánya irányában. Egykor magyar és német katolikus bányászok laktak, mára csak románul beszélnek. Naszód Óradnától 43 km távolságra fekszik. Templomát 1764-ben építette a Habsburg ház az osztrák hadsereg számára.

Folytatjuk

Az élet az, ami megtörténik veled, miközben azzal vagy elfoglalva, hogy egyéb terveket szövögtessz.

Bálintné Kovács Júlia

Olvasói levelek

„Ezúton szeretném megköszönni a az EÖGYKE-nek, hogy kiadja ezeket a *Füzeteket*, és Júliának az irántam tanúsított jóindulatát, hogy elküldi nekem őket. Ezekből sok értékes információval lettem gazdagabb őseink és az örmény családok életmódjával, szokásaival kapcsolatban. Itt olvastam a Fogolyán családról is. Városunkban, Sepsiszentgyörgyön nincsen olyan ember, aki ne ismerné ezen családot, és ennek két jeles orvos képviselőjét.”

Dr. Fogolyán Kristóf (1878–1954)

(Dr. Fogolyán Kristóf 1878. június 3-án született Sepsiszentgyörgyön. Szülei katolikus székely örmények voltak. Édesapja ugyancsak a Kristóf (1836–1922) nevet viselte és egyik ága volt a Marosludasról a Székelyföldre került nyolc gyermekes örmény családnak, s mint ilyen Sepsiszentgyörgy jómódú kereskedője lett. A felesége a kézdivásárhelyi – ugyancsak székely örmény – Fejér Mária Rozália (1835–1917), a “Rudolf Kórház” alapításánál közreműködő Fejér Lukácsnak (1815–1888) a lánya volt. B. K. J.)

„Dr. Fogolyán Kristóf sebész-születés főorvos maradandó érdemeket szerzett Sepsiszentgyörgyön, Őt tartjuk a sepsiszentgyörgyi kórház alapítójának és a modern gyógyászati eljárások első képviselőjének városunkban. Ezen érdemek elismeréseként városunk kórházának hivatalosan elismert neve: Dr. FOGOLYÁN KRISTÓF SÜRGÖSSÉGI MEGYEI KÓRHÁZ.”

Kedves olvasónk postán küldött levele után most egy villámpostán érkezett másvalaki leveléből idézek:

Kedves Julika!

Most voltam Sepsiszentgyörgyön. Nemrég egy nagyon érdekes könyvbemutató volt ott, Budapestről jött le Dr. Vincze János professzor úr. Van egy orvostörténeti sorozata, Emlékezzünk orvosainkra címen, a 10. kötet bemutatóját Szentgyörgyön tartották, mert Dr. Fogolyán Kristóf kórházalapító örmény orvosról jelent meg benne egy nagy anyag és egy külön kis könyvecske is, csodálatos fényképanyaggal.

Újra szentgyörgyi levélírónké a tér:

„2011. május 20-án újból emlékeztünk kórházalapító főorvosunkra. (...) Dr. Fogolyán Kristóf és fia Dr. Fogolyán Miklós sebész főorvos (1905–1978?) szintén ezen kórházban dolgozott. Ketten több mint 90 éven át gyógyították a város és vidékének betegeit. A család síremléke a sepsiszentgyörgyi római katolikus temetőben van.

Emlékük méltó megőrzése végett tervezik unokájuk, Szotyori Nagy Áron és testvére, Szotyori Nagy Réka egy emlékszoba-múzeum berendezését a volt Fogolyán-házban, ahol jelenleg még a Kormány Hivatal (prefektúra) székel.

Mellékelem ezen sorok mellé a meghívót az emléktábla avatásra.

Tisztelettel Dr. Wotsch Gyula nyugdíjas főorvos.”

Bálintné Kovács Júlia rovata

Erdélyi örmény gyökerűek a magyar színházi életben régen és ma (4. rész)

Ebben a részben az olvasói levélben megismert Fogolyán Kristóf unokájáról szölkünk, Szotyori Nagy Rékáról, akinek művészneve Nagy Réka.

Zakariás Erzsébet

„Pályám minden korszakának megvolt a meghatározó előadása”

Születésnap beszégetés Nagy Réka színművésszel, a kolozsvári színház egykori tagjával (részletek)

Nagy Réka, aki 12 éven át volt a Kolozsvári Állami Magyar Színház színművésze, november 19-én tölti 70. életévét. A marosvásárhelyi Színiakadémia elvégzése után, 1963-ban került a kolozsvári társulathoz, és 1975-ig, Budapestre való távozásáig mintegy 32 darabban játszott.

– A marosvásárhelyi Színiakadémián végzett sepsiszentgyörgyi lány hogy került a kolozsvári színházhoz annak idején?

– 1941-ben születtem Sepsiszentgyörgyön, ahonnan 1956-ban költöztünk Kolozsvárra és ott fejeztem be 1959-ben a gimnáziumot. Ugyanebben az évben felvettek a Szentgyörgyi István Színművészeti Akadémiára, amely akkor még főiskola volt. Édesanyám rendkívül ellenezte, hogy a lányából „komédiás” legyen, ezért a felvételre titokban mentem el.

Tanárom volt Kovács György, „a nép művésze”, azt hiszem, akkor ez volt a legnagyobb kitüntetés. Hihetetlen lehetőséget kaptam a szakma megtanulására, a fortélyok elsajátítására. Később Harag György lett a tanárom, Tarr Lászlóval egyetemben, akitől színészmesterséget tanultam, Lantos Béla pedig a beszédtechnikát tanította. 1963-ban nyitotta meg kapuit a főiskola

melletti kis stúdiószínház, amely tulajdonképpen a főiskolások előadásainak a bemutatására adott lehetőséget. A megnyitó Molière Tartuffe című darabja volt, amelyben Kovács György tanárként együtt játszott diákjaival. Én Elmirát alakítottam, hihetetlen nagy élmény volt!

– Hogyan emlékszik az akkori kolozsvári társulatra? Kik voltak az idősebb pályatársak, és hogyan viszonyultak a fiatalokhoz? Milyen volt pályakezdőnek lenni?

– 1963-ban végeztem a főiskolán hetedmagammal, és az eredményeimre való tekintettel elsőként választhattam színházat, így kerültem kezdő színésznőként Kolozsvárra. A társulat kedvesen fogadott, már vártak egy fiatal színésznőt. Dorián Ilona és Bisztrai Mária érett, akkorra már sok szerepben bizonyított művésznők voltak és hiányzott egy lány a fiatalabb szerepekre. A kollégák kedvesen, szeretettel fordultak fe-

lém, rengeteget tanulhattam tőlük, itt sajátítottam el a szakmát. Bőven jutott lehetőség nekem is, hogy megmutassam magamat Krasznai Paula, Török Kati, Vitályos Ildikó, Szalay Ilona, Koós Zsófia, Felszeghi Mária mellett. A társulat férfi művészei is figyelemre méltó színészek voltak: László Gerő, Horváth Béla, Senkálzky Endre, Bencze Ferenc, Nagy Dezső, Péterffy Gyula, Imrédi Géza, Márton János, Szabó Lajos és még sokan mások.

– Kikkel játszott a legszívesebben? Mely előadásokra emlékszik a legjobb szívvel és miért?

– 1964-ben mutattuk be Lovinescu Egy művész halála című darabját, ami nagyon kedves emlék. Ebben a fiatal, üde, bájosan naiv fiatal lányt, Cristinát játszottam, a rendező Rappaport Ottó volt. A darabbal 1968-ban vendégszerepeltünk Budapesten is, ahol szintén nagy sikert aratott és a címlapra kerültem vele. Akkoriban még nem volt ennyiféle újság, csupán néhány napilap és szaklap, de azokat sokan olvasták. A címlapfotóról mindenki megismert az utcán is!

– Mit érez élete legnagyobb szerepének?

– Nehéz kérdés, hiszen életem, pályám minden korszakának megvolt a meghatározó előadása- (...)

Kiruccantam az operett világába is, a Csárdáskirálynőben Stázit alakítottam

Jelenet a Sárga liliom című előadásból

A bolond lány, Nagy Réka partnerei: Horváth Béla és Bencze Ferenc (Archív felvételek)

Szabó Gyula oldalán, Trenka Éva primadonna foglalkozott velem, hogy képezem a hangomat. Ezekre a szerepekre mindig szeretettel gondolok vissza. Nem életem legnagyobb szerepe, de különösen jó érzéssel tölt el Illyés Gyula Kegyenc című darabjára emlékezni, mert a Nemzeti Színházban együtt játszhattam benne Kohut Magdával, Sinkovits Imrével. A Pécsen töltött évek legszebb szerepe – az előadás mindig telt házzal ment – A néma levente Ziliája volt, mert akkor szívem alatt hordtam a lányomat és sugárzott rólam a boldogság. A zalaegerszegi évek során már érettebb alakokat formáltam meg, Halasi Imre és Merő Béla rendezőknek köszönhetően vérbeli, kalapos dámákat játszottam: Szép Ernő Lila akác Bizonyosnéját, Feydeau Fel is út, le is út című vígjátékában Duverger bárónt, illetve Bolha a fülbe című darabjában Raymonde-ot, vagy Shaw My fair lady Mrs. Higginsét.

– Volt-e legkedvesebb rendezője? Miért volt jó vele együtt dolgozni?

– Nem volt kimondottan egy kedvenc rendezőm, ahogy visszaemlékezem, nem tudnék kiemelni egy nevet sem. Sok rendezővel dolgoztam szívesen és szerencsére ez kölcsönös volt, ők is szívesen dol-

goztak velem. Fegyelmezett és pontos voltam, könnyen tanultam. Minden rendező más volt: Rappaport Ottó és Harag György inkább drámai darabokat szeretett rendezni, Taub János a helyzetkomikumot kedvelte és a mozgás pontos kidolgozását sugallta a színészeinek, Berezky Péter vígjátékokat, mesedarabokat rendezett, de sok színészrendező is volt, például Márton János vagy Horváth Béla.

Teljesen más volt akkoriban egy próbafolyamat is. A rendező határozott elképzelésekkel érkezett már az első próbára, de a színészeitől is elvárta, hogy tökéletesen tudják a szöveget. Régen, a trianoni határokon túl, így Erdélyben is különösen nagy volt a hangsúly a kiejtésen, a nyelvi szépségen. A nyelv ápolása volt a leglényegesebb, a színészeknek szépen, artikuláltan kellett beszélniük, nem voltak elharapott szavak, a motyogást egyik rendező sem tűrte, trágár szó a színpadon elképzelhetetlen volt!

– Milyen volt akkor a kolozsvári magyar színház imidzse?

– A kolozsvári színház mint az erdélyi színház bölcsője és egyben a kolozsvári nézőközönség nevelője, az anyanyelvi kultúra fellevegője, igen fontos szerepet játszott a magyarságtudat megőrzésében. Büszke vagyok rá, hogy ennek a törekvésnek, korszaknak részese lehettem.

– Milyen volt a közönség?

– Az „én időmben”, az 1960-as években fantasztikus közönség volt Kolozsváron, rajongott a színházért, a színészekért! A kolozsvári színház előadásait látogatni közösségi program, egyben társadalmi elvárás volt. Nagyon sokan jártak színházba, diákok, felnőttek, mindenféle korú és rangú emberek. Nagy repertoárja volt a színháznak, de volt olyan előadás is, ami évekig műsoron volt és a közönség nem unta meg!

A legnagyobb elismerések egyike azonban mégiscsak az volt, amikor a takarásból a „műszak” (díszletezők, technikai személyzet, szerk. megj.) visszafajtott lélegzettel nézte, századjára is, az előadást. Ez leggyakrabban a néhány szereplős daraboknál fordult elő, ahol nem volt sok színpadi változás és a „műszak” ahelyett, hogy a büfébe vagy műszaki szobákba visszament volna, figyelt minket.

– Miért döntött a Magyarországra való távozás mellett?

– Nem mondhatnám előre megfontolt döntésnek! Budapestről megkerestek egy filmszerep miatt és a próbafelvétel során megismerkedtem Fazekas Lajos filmrendezővel. Szerep nem lett belőle, de házasság igen! Miatta kerültem Magyarországra és próbáltam meg Budapesten folytatni, illetve újrakezdeni az életemet, a színészi pályafutásomat. Nem volt könnyű!

– Mi volt életében a legfontosabb?

– A legfontosabb és a legmerészebb momentuma életemnek a főiskolára való jelentkezés és bejutás volt. Ott dőlt el, hogy színésznő leszek, hogy van hozzá tehetségem. A sikert nem adták ingyen persze, a tehetségem kiteljesedéséhez sokat és keményen dolgoztam. Pályám szempontjából ezt követően a kolozsvári színháznál töltött évek voltak a legfontosabbak, a legszebb szerepek és emlékek oda kötnek. Magánéletemben a legfontosabb egyértelműen a lányom születése volt, az ő érkezése alapjaiban megváltoztatta nemcsak a mindennapjaimat, de a fontossági sorrendeket is. Onnantól kezdve elsősorban anya vagyok. És mondhatom, hogy ez az élet legnagyobb és legnehezebb szerepe, amiben nincs próba, se szünet! Soha nem gondoltam volna.

– Milyen viszony fűzi ma Kolozsvárhoz, Erdélyhez?

– Erdély a hazám, és bár rengeteg dolog változott, az utcák, a házak, az emberek, mindig is a hazám marad, itt érzem igazán otthon magam. Látom, hogy már nem olyan, mint régen, az álmaimban, az emlékeimben, mégis mindig jó érzés „hazajönni”. A kommunizmus alatt nem engedték nagyon hazalátogatni azokat, akik elmentek, áttelepültek. Akkoriban ez nagyon megviselt, hiszen csak később értettem meg milyen visszavonhatatlan döntést hoztam a Budapestre költözéssel. Nehéz volt tartani a kapcsolatot a rokonokkal, barátokkal. Az egyik legjobb barátnőm most is Kolozsváron él, és szerencsésnek mondhatom magam, mert az évek során a barátságunk mit sem változott, ha találkozunk, ugyanott

folytatjuk a beszélgetést, ahol abbahagytuk! Persze Budapesten is összejárunk, a régi kolozsvári színészek: Sebők Klári, Széles Anikó, Török Kati, Mihály Pál, Borbáth Ottília, minden héten a szokott kis kávézónkban, ugyanabban az időben. Nostalgiaival emlegetjük fel a régi szép időket!

Kedves Réka, kívánom, hogy még sok önfelelt nosztalgiazásban legyen részük! Közelgő születésnapja alkalmából pedig erőt, egészséget és sok boldogságot kívánok, az egykori kolozsvári nézők nevében is!

Zakariás Erzsébet

(Szabadság, 2011. november 5.)

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület is szeretettel csatlakozik a jókívánásokhoz.

A kis fenyődoboz története

Gyerekek, akik ezt a mesét olvassátok, vagy Nagymami olvassa nektek, láttatok fenyődobozt? A termővirágot, ami az örökzöld fenyőfa hosszú vagy törpe hajtásának tövén, magányosan vagy többbedmagával, a legfrissebb hajtás tövén fejlődik ki. Erről majd bővebben fogtok tanulni az iskolában. Még annyit a tobozról, hogy az antik művészetben díszítő elemként használták ezt a terményt.

De térjünk át a kis toboz viszontagságaira.

A tisztáson a gazda lekaszálta a füvet és friss szénailattal telt meg a levegő. Az erdő szélén a fák lombjain madarak trilláltak, az egyik ágon egy szarka végezte szokásos reggeli tornáját, egy másik ágon egy vén bagoly odúja előtt hunyorgott, egy vadcserezynefán madárkák cipipeltek.

A rét túloldalán, csörgedező patak partján, hatalmas páfrányok szomszédságában egy sudár fenyőfa állt. Alatta, a túlevelek közül gombafejek törtek elő, mintha keresnék az életetadó napfényt, a levegőt. Apró bogarak, hangyák megszámlálhatatlan csoportja végezte napi teendőit, ahogy ez már a hangyáéknál szokás.

A karcsú, sudár, magas fenyő sok toboznak volt a mamája. A tobozok a napfény felé fordultak és vígan hintáztak a szellőrebbenésben. A fenyő ágaira egy-egy rigó szállt megpihenni, és ilyenkor vele vígan hintáztak a tobozok is.

Volt a tobozok között egy igen élénk, virgonc természetű, akit fenyőmamája gyakran kellett figyelmeztessen. Csintalan és bátor volt és az óvó szavak, hogy leeshet, nem hatottak rá. Tudta, hogy mamája nagyon szereti és fényes pikkelyeit csillogtatva tovább himbálózott, merészen az ágon. A játék annyira lekötötte, hogy nem figyelt a vihar előt-

ti megelégnélkül szélre, a szokatlan zajra. A mi kis tobozunk tovább ringatta magát önfeledten, és nem vette észre, hogy a megerősödő szél rázza, tépi a fenyő ágait, amelyekben eddig a toboz testvéreivel együtt biztonságosan kapaszkodtak, ő pedig lepottyant a földre.

Közben megeredt az eső, villámlott, dörgött az ég. A természet megszokott eddigi csendjét morajlás, csattanás, égszakadás váltotta fel. A kis patak zúgó, gyors patakká nőtt, felduzzadva a hegyről lerohanó ártól. Ebbe a patakba sodorta bele a szél a mi kis tobozunkat és vitte-vitte magával. Semmi nem álhatott útjába. Utazott a toboz a mind jobban elszélesülő patakban, amely végül egy folyóba ömlött. A folyó hömpölyögve örvénylett, piszkosan a sok szeméttől, ami útja alatt beleesett. Gyümölcsshéj, forgács, üres konzervdobozok társaságában ide-oda dobálta a víz a mi tobozunkat.

Hosszú kilométereken átutazott a toboz, amíg végül egy városka közelében egy haragos hullám partra nem vetette. Elfáradva, elalélva ért partra és rögtön el is aludt.

Másnap madárdalos, napfényes reggelre ébredt, a felhők eloszlottak, az ég kitisztult. Hirtelen ébredésekor megállapította, hogy ismeretlen számára a vidék. Nem látta a környéki erdőt, a rétet, a páfrányokat, a csobogó patakból néha felszínre ugró pisztrángokat. Nem látta fenyőmamáját, testvéreit, hová lettek a trillázó madárkák. És még ráadásul, ő, aki mindig fentről látta a vidéket, most lent a földön hevert.

Viszontagságai még nem értek véget. Nemsokára vidám gyermekcsapat haladt el mellette, akik hangos zsvajgással töltötték meg a vidéket. Az egyik kisfiú – akit Petinek hívtak – felvette, majd földredobta, belérúgott, úgy játszott vele, mint a labdájával szokott. Pisti, a barátja kérte, ne bántsa, ne tegye tönkre, inkább adja neki, ad cserébe helyette egy színes üveggolyót. A cserevásár megtörtént. A mi kis tobozunk jó gazdát kapott, haza vitte, megmosta a rárakódott piszoktól, megtörölte, majd egy vattával kibélelt dobozkába helyezte, és ott tartotta fiókjában, kedvenc tárgyai között.

Eltelt a nyár, az ősz, közeledett a tél. Éjszaka friss hó fehérbe öltöztette a háztetőket, kerteket, fákat, az itt-ott ültetett fenyőket. A vidék olyan lett, mint egy megelevenedett karácsonyi képeslap.

Eljött a téli vakáció, majd a karácsonyi szent este. Jézuska szépen feldíszített karácsonyfát hozott Pistinek. Volt a fa alatt sok ajándék, meglepetés, Anyunak, Apunak, Nagynak, ünnepi volt a hangulat. Pisti odaadta Anyunak a tobozt, aki aranyszalaggal kötötte fel a legfelső ágra, ahol mindenki láthatja.

A mi dobozunk örömkönnyekeket hullatott. Hálás volt Pistinek, aki megmentette az enyészettől, a csúnya végtől, mert egy olyan fára helyezte, amely nagyon hasonlított szerető fenyőmamájára, és aki őt régi otthonára, az erdőre emlékeztette.

Budapest, 2011. december

Juty néni meséje

Kali Kinga

Örmények, szokások

Örmények Magyarországon és Erdélyben (2., befejező rész)

Világosító Szent Gergely (Szurb Grigor Lusavorics) napja főünnep mind az Örmény Apostoli, mind az Örmény Katolikus Egyházban – az erdélyi magyar-örmény közösségekben ez tartják a legfőbb örmény ünnepnek, és mind a négy örményként ismert település közösségeiben méltóképpen megünneplik.

Gergely a pártus Anagh király fia volt, aki tanulmányai során már fiatalon megismerkedett nemcsak a görög meg szír nyelvekkel, de ezekkel együtt a keresztény tanításokkal is. Előbb pap, majd püspök lesz, keresztény missziós tevékenysége után a Világosító (*Lusavorics*) jelzöt kapja, később az általa alapított Örmény Apostoli Egyházat is Felvilágosultnak nevezték el róla (*Luszavorcsagan*). III. Tirdat király kezdetben üldözte a keresztény tanok hirdetését, terjesztése miatt, és a legenda szerint verembe csukatta, ahonnan Gergely csodával határos módon kiszabadult, és meggyógyította a királyt, aki hálából leállította a keresztény misszionáriusok üldözését. Világosító Szent Gergely 295 és 301 között téríthette keresztény hitre az örmény népet, és keresztelte meg III. Tirdat királyt, egyes elméletek szerint 304-305 körül, más elméletek szerint már 301–302 körül államvallássá téve a kereszténységet Örményországban, a világon elsőként – így ő az örménység védőszentje. (Erdélyben majdnem minden örmény katolikus templomban képileg is megörökítődik az örménység keresztény hitre való térítése, színes ólomüveg-ablakokon, szárnyasoltárokon, templomi zászlókon – sőt, például Maros-

vásárhelyen, a főtéri római katolikus nagytemplomban is található egy ilyen témájú vitrália.)

Mind Magyarországon, mind Erdélyben a magyar-örmény identitás legfőbb szervezője az Örmény Katolikus Egyház: a nagy egyházi ünnepek köré csoportosulnak az örménységgel kapcsolatos megemlékezések is. Magyarországon a keleti apostoli hitvallású örmények is eljárnak olykor, nagyon szórványosan, a budapesti Orlay utcai Örmény Katolikus Templomba, a nagyobb örmény ünnepeken és megemlékezéseken, mivel az Örmény Apostoli Egyház nem rendelkezik itt külön templommal; az Örmény Katolikus Lelkészség 1924 óta működik. (Az utóbbi évek gyakori nézeteltérései a két csoport között azt eredményezték, hogy a keleti csoporthoz tartozók az örmény apostoli liturgiát rendszeresen a Belvárosi Plébániatemplomban tartják meg Budapesten, a Március 15-e téren – és egyre ritkább a közösségi jelenlétük az Örmény Katolikus Templomban.)

Világosító Szent Gergely napja pünkösd utáni negyedik szombatra esik: az örmény főszent ünnepével a kereszténység felvételére emlékeznek az örmények szerte a világon. A hívek Világosító Szent Gergelyhez imádkoznak, hogy könnyörögjön éretük, és világosítsa meg életüket – a templomi szentmisét pedig minden esetben bőséges szeretet-vendégség, agapé követi, a kultúrkörnek megfelelő ételekkel, mind azok számára, akik a misén részt vettek. Az ünnepeken mind a magyar-örmények-

nél, mind a keleti örményeknél kötelezően előkerülnek ilyenkor az örmény gasztronómia jelei: a vallás mellett ez a másik legfontosabb identitásreprodukciós tényező. A magyar-örmények ételei azonban különböznek a keleti örmények gasztronómiájától, amely újabb elkülönülésre ad okot. Elég itt megemlíteni például a hurutot, ezt a savanykás, tartósított fűszerkúpot, amely az erdélyi magyar-örmények által ángádzsáburlevesnek nevezett étel alapkeleke, s amely kifejezetten erdélyi örmény étel, és nem ismerős a keleti örmények számára: egykor az Erdélybe betelepülő örmények vándorlásuk közben sajátították el, alakították ki a készítését, feltehetőleg kipcsák-török hatásra – ezért a keletiek csoportja ezt nem is ismeri el örmény ételként. (Érdekességképpen megjegyzendő, hogy az utóbbi években a Szamosújváron tartott Szent Gergely-napon milyen méreteket öltött a szeretetvacsora: 2011 júliusában itt csupán az ángádzsáburlevesbe való kis, hússal töltött „fülecskékből” 15 200 darabot készítettek – míg 2010-ben 15 000, 2007-ben pedig 14 800 darab volt ugyaneből a levesbe főzve.)

Körmenet 2011. szeptember 9-én Gyergyószentmiklóson

Az erdélyi magyar-örmény közösségek-nél az örmény katolikus liturgia kiegészül a Vörös Köpenyegesek rítusával, amely egy céhes szokásból vált az örmény katolikus liturgia kísérőelemévé a nagyobb egyházi ünnepeken.

A Vörös Köpenyegesek rítusa survival-jelenség, egy egykori örmény céhes szokás továbbéltetése, amely az örmény katolikus liturgia kontextusába ágyazódva alkalmas arra, hogy a közösség tagjaiban felelevenítse a közösségi múltat. A hét Vörös Köpenyeges díszes *pluviálékba* öltözve vonul ki, főként a nagymisék alkalmával: az első közülük (rendszerint a fő egyháztanácsos) egy *kávázánnak* (örmény 'bot') nevezett hosszú, legezőszerű fejben végződő botot tart a kezében, és alkalmanként koppintással diktálja az esemény sajátos koreográfiáját, a többiek karjukon hatalmas gyertyákkal (ma már imitált gyertyákkal) követik utasításait, olykor énekelnek is, a liturgia eseményeit követve. Egykor csupán az Örmény Legényegylet tagjai közül kerülhetett ki az a hét férfi, akinek a nagy egyházi ünnepeken tisztje volt viselni a vörös köpenyt. Ma azonban, az asszimiláció állapotának megfelelően, a „tiszteletbeli” örmények is felölthetik a köpenyt, azaz olyan magyar férfiak, akik az örmény templomban járnak, vagy örmény felmenőkkel rendelkező lányt vettek nőül.

A szokást ma már csak Gyergyószentmiklóson gyakorolják, azonban Szongott Kristóf armenista néprajzi leírásai a 19. század fordulójáról számot adnak a rítus egykori szamosújvári jelenlétéről is. A gyergyói örmény katolikus templomban évente legalább hét alkalommal játsszák el a Vörös Köpenyegesek szertartását (Újév, Húsvét, Úrnapija, Világosító Szent Gergely napja, Mária-búcsú, Szent Miklós-körmenet, Karácsony) – de a köpenyese kivo-

A Vörös Köpönyegesek a gyergyói örmény katolikus szentmisén

nulhatnak kivételes alkalmakkor is, például örmény egyháztanácsosok, egyházi személyek temetésén.

A Vörös Köpönyegesek rítusának esetében nem annyira az emlékezés tartalma fontos, hanem az örménységre való emlékezés minél gyakoribb aktusa: a megkérdezett adatközlők közül mindenki a maga módján értelmezi, mi is ez a szokás. Az értelmezések bizonyos zárt rendszerben történnek, a referencia csakis az örménység. A leggyakrabban azt tartják valószínűnek, hogy a keresztények üldözésére emlékeznek vele, Szent Gergelyre, még a keresztény tanok hirdetésének elején – ennek megfelelően a papjukat védelmező keresztény testőrség jelképének tartják a Vörös Köpönyegeseket. Másik laikus elmélet szintén defenzív értelmezés: az örmények a vándorlás alatt az ellenségtől (törököt, ta-

tárt neveznek meg) védték papjukat, és erre emlékeztek a Vörös Köpönyegesek rítusa minden alkalommal.

Nagyobb ünnepeken gyakorta meghívják a Vörös Köpönyegeseket a többi erdélyi örmény központokba is, mint például a szamosújvári Világosító Szent Gergely ünnepre – és olyankor a magyarországi magyar-örmények, valamint a bukaresti román-örmények kisebb csoportjai is elzarándokolnak hozzájuk – akárcsak Gyergyószentmiklósról is, Mária-búcsúkor (ez utóbbira viszont a román-örmények nem hivatalosak).

Az 1848-49-es magyar szabadságharc magyar-örmény mártírjaira való emlékezés revival-jelenség: az 1993-as kisebbségi törvény kimondása után kezdődött el, a magyarországi magyar-örmények kezdeményezésére a szabadságharc kivégzettjeinek, ezen belül kifejezetten Lázár Vilmos és Kiss Ernő aradi vértanúk halálának kegyeletteljes megemlékezése minden év októberében, amelyet később a keleti örmények csoportja is átvett.

Az emlékezés keretében a magyar-örményeknél megkoszorúzzák a megemlékezés termében emelt szimbolikus kopjafákat, pódiummúsort keretében korabeli szövegeket olvasnak fel a szabadságharc irodalmából, alkalmanként helyet kap a szabadságharc emlékére létrehozott kiállítás is, aztán szimbolikus tor következik, ahol szintén erdélyi örmény ételek kerülnek terítékre. A keleti örmények csoportjánál ez a megemlékezés nem annyira rendszeres, valamint jóval rövidebb és protokollárisabb is – mivel nem lehetnek közvetlenül érintettek ezekben a történelmi eseményekben, ezért csupán diplomáciai célokat szolgál.

A megemlékezés aktusával a magyar-örmények csoportja az örményeknek a magyar történelembe ágyazottságáról is megemlékezik: mivel kevés az örmény ünnepük, a történelemben integrálódás momentumát újra meg újra reprodukálni kell. A kisebbségi törvény elfogadása után sürgetővé válik számukra az örmény mivolt újrafoglalása is: meg akarják magyarítani az örmény népnek a magyar történelemben elfoglalt kivételes helyét, racionalizálják a nyelv elvesztését. Valamiképpen ugyanazt a kulturális ideológiát folytatják, mint a 19. század végén az *armenizmus* mozgalma, mely az 1880-as-'90-es években jött létre Szamosújváron, a Szongott Kristóf alapította, egykori *Armenia* című folyóirat köré csoportosulva. Az akkori értelmiségi elit örményidentitás-mentő mozgalomba kezdett: az örmény jellegzetességek megőrzését, a hagyományok ápolását szorgalmazta; arra tanított, hogyan kell jó magyarnak lenni, egyszersmind örmény módon élni.

Amai körülmények között a *neoarmenizmus* ideológiáját az 1997 februárjában alakult *Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület* folytatja tevékenységével, lapjával, a havonta megjelenő magyar nyelvű *Erdélyi Örmény Gyökerek Füzetekkel* – valamint a rendszerváltást követően újra kiadott, Kolozsváron, Szamosújváron szerkesztett *Armenia* füzetecske, amely csupán szimbolikus utódja lehet az egykori *Armeniának*. (Itt megemlítendő, hogy a keleti örmény csoport kétnyelvű havilapja, az *Ararát* 1995 decemberétől jelenik meg, majd 2002-ben szerkesztősége megújul, neve szintén *Arménia* lesz.)

Az Örmény Genocídium áldozataira való emlékezés mindkét magyarországi örmény csoportnál nagyon fontos aktusa

az örmény identitás alkalmankénti reprodukciójának, a kontinuitás megteremtésének – még akkor is, ha a magyar-örmények csoportja nem lehet közvetlen érintettje a genocídium által okozott tragédiának. Az 1915-17-es törökországi genocídium (*Métz, Jéghérn*, örmény 'nagy szerencsétlenség'), amellyel az ifjútörök kormányrészt az ország nemzetiségi kérdését volt megoldandó, csupán az örmények számadatai szerint másfélmillió örmény áldozatot követelt, a görög és asszír áldozatok számán felül. Noha a világ vezető országainak nagy része immár hivatalosan is elismerte az 1915–17-es genocídium tényét, Törökország a mai napig tagadja azt; Magyarország kormánya pedig még mindig hezitál állást foglalni ebben a kérdésben.

Ezért a magyarországi örmények mindkét csoportja teljes erőbevetéssel igyekszik arra indítani a Magyar Kormányt, hogy hivatalosan elismerje az örmény népet érintett népirtás történelmi tényét. Az örmény szervezetek, kisebbségi önkormányzatok képviselői minden év április 24-én, az Örmény Genocídium Napján megemlékezés keretében koszorúzzák meg az Országos Örmény Önkormányzat által az áldozatok emlékére Budapesten, a Duna-parton emelt kőkeresztet, *khácskárt* (örmény 'kereszt'), melyet örményországi szerzetesek faragtak ki kőcsipke-szerűre, a hagyománynak megfelelően. A koszorúzást az örmény vértanúkért mondott gyászmise követi az Örmény Katolikus Templomban, mely agápéval zárul – itt természetesen ismét előkerülnek az örmény gasztronómia jelei; – illetve a Belvárosi Plébániatemplomban az apostoli rítus szerinti mise. Az emléknappal az 1915. április 24-ének megemlékezése, amikor Konstantinápolyban megtörtént a „nagy összefogdosás”: az a razzia, amely-

nek nyomán ifjútörök vezénnyel, egyetlen éjszaka alatt kivégezték a konstantinápolyi örmény értelmiségi réteg nagy részét, másik részét pedig bebörtönözték, és később a szíriai sivatagba deportálták, az örmény lakosság zömével együtt.

A magyar-örmények csoportjának megemlékezéssel kapcsolatos tevékenységében valamiféle „retroaktivitás” érvényesül. Habár a törökországi genocídium következtékör őseik már régen magyarnak vallották magukat, mégis nagy érzékenységgel integrálják történelmükbe az örmény népet érintő veszteséget: április 24. körül egész hetet (2008-ban például 9 napot) szánnak az ünnepélyes megemlékezésre, kiállítással, könyvbemutatókkal, örmény koncertsorozattal, genocídiumról szóló előadásokkal. 2007-ben külön albumot adtak ki a genocídium áldozatainak emlékére, magyar nyelven (*Nikoláj Hovhanniszján: Az Örmény Genocídium*), történelmi tanulmánnyal, korabeli képekkel, amelyből minden országgyűlési képviselőnek eljuttattak egy példányt, ezzel is sürgetve állásfoglalásukat az örmény genocídium ügyében – s mintegy csatlakozva ez által a keleti örmények csoportjához tartozó önkormányzatoknál kiadott (kétnyelvű) genocídium-irodalomhoz, melyek közt szépirodalmi művek és tanulmánykötetek egyaránt fellelhetők.

Bibliográfia:

Nagy Pál: *Armenizmus: örmény identitás és kulturális ideológia a XIX. század végén Erdélyben*. Baranya.

Történelmi közlemények. 1994-1995. VII-VIII. évf. Szerk. Ódor Imre. 221-230.

Nagy Pál: *Az „örménykérdés” és a magyarországi örmények a XIX. század végén és a XX. század elején*. 1990. Szakdolgo-

zat. JATE BTK, Szeged. Vezető: Dr. Sajti Enikő.

Pál Judit: *Az erdélyi örmény népesség számának alakulása és szerkezete a 18. században*. Erdélyi Múzeum. 1997. 1-2. füzet. 104-120.

Geertz, Clifford: *A vallás mint kulturális rendszer*. In: *Az értelmezés hatalma. Antropológiai írások*. Szerk. Fejős Zoltán. Budapest, 1994. Századvég Kiadó. 63-103.

Kali Kinga: *Vasárnapi örmények*. Látó. 2007. (XVIII. évf.) 10. 70-81.

Kali Kinga: *A gyergyószentmiklósi magyar-örmények etnikus szimbóluma: a Vörös Köpenyegesek ünnepe*.

In: *Tanulmányok a magyarországi bolgár, görög, lengyel, örmény, ruszin nemzetiség néprajzából*. Szerk. Dr. Eperjessy Ernő. Budapest, 1996. *A Magyar Néprajzi Társaság Kiadványa*. 145-167.

Kali Kinga: *Soul Food. Monographs on two Armenian cemeteries*. Acta Ethnographica Hungarica 2011/2. Szerk. Dukai Ditta – Barna Gábor. A Magyar Tudományos Akadémia kiadványa.

Simon J. Zaven: *Világosító Szent György kultusza a Kárpát-medencei Örmény Katolikus Egyházban*. In: *Tanulmányok a magyarországi bolgár, görög, lengyel, örmény, ruszin nemzetiség néprajzából*. Szerk. Dr. Eperjessy Ernő. Budapest, 1998. *A Magyar Néprajzi Társaság Kiadványa*. 117-130.

Beszámoló az Országgyűlés részére a Magyar Köztársaságban élő nemzeti és etnikai kisebbségek helyzetéről. Budapest, 1996.

(Az antropológiai tanulmány megjelenés alatt a Glatz Ferenc szerkesztette *Magyar Tudománytár 7., Nemzetiségek, szokások* témájú kötetében. A Magyar Tudományos Akadémia kiadványa.)

Gazdag Ervin

Az écskai uradalom – a Lázár család története* Párbajok és esküvők (12., befejező rész)

Félix izgága lelke nem nyugodott sokáig. Néhány szélcsendes év után ismét kellemetlen események fűződtek az ő és birtoka nevéhez, és már ki tudja, hányadik alkalommal vált a dél-magyarországi felsőbb körök beszélgetéseinek és pletykáinak tárgyává.

Az első affér, amely felizgatta a közvéleményt, 1902-ben történt. A kastélyban kártyaparti közben a vendég dr. Warmann Ernő ügyvéd megbántotta dr. Messingert, a D’Harnoncourt család gyógyszerészét. Mindez a tanuk, von Bourbon hercege és Kögla helyi püspök előtt zajlott. Félix figyelmeztetése ellenére az ügyvéd mégis előrántotta fegyverét, de a házigazda megakadályozta. A megsértett gyógyszerész párbajra hívta ki dr. Warmannt, amelyet dr. Warmann elutasított. A párbajra való felkérés visszautasítása megsértette a segédeit, Tasnádit és Sekeant, és ők is kihívták párbajozni dr. Warmannt. Az ügyvéd, becsületének védelmében, elfogadta a kihívást, és a kard-párbajban könnyebb sérülést szenvedett. Azonban az ügy ennyivel nem fejeződött be. A kötekedő Félix is kihívta dr. Warmannt párbajra, amelyet a budapesti lovas laktanyában bonyolítottak le 1902 augusztus első napjaiban. Félix párbajsegédei Pap Géza és Ludvig von Dellimanics alispán voltak, Warmann részéről pedig Andreanics Jenő (Eugen) és Malzer István. A párbaj revolverekkel zajlott. Mindkét részről két töltennyel céloztak, de a párbajozók rossz lövőknek bizonyultak. A négy golyó közül egyik sem ért célt.

1907-ben még egy párbajra került sor, amelyben ugyancsak Félix vett részt. Leg-

* Szerbből fordította Letenyei Bea

idősebb, érett, gyönyörű tizennyolc éves lánya, Mária Lujza kezét Zsigray gróf megkérte D’Harnoncourttól. Az egyébként szép esemény majdnem tragédiával végződött. Félix, valószínűleg a társadalmi rangkülönbség miatt, a kérést sértésnek vette és a szerencsétlen gróft párbajra hívta ki. A párbaj revolverekkel zajlott Budapesten, de szerencsére mindketten megúszták sérülés nélkül.

Már a következő, 1908. év is újabb affért hozott, amely az écskai kastély falain belül játszódott. Időközben D’Harnoncourt gyermekei cseperedtek. Mária Lujza 1904-ben már 15 éves volt és II. Félix és Alisa is nagycsókák. Félix ebben az évben Lichterfeld Carsten Carl német zongoratanárt szerződtette a gyerekek új nevelőjének. Carl nőtlen, pedáns, szorgalmas ember volt, aki szabadidejét is a gyerekekkel töltötte. A velük eltöltött idő, teljes négy év, azt eredményezte, hogy Carl eljátszotta D’Harnoncourt bizalmát. Mária Lujza megoldotta, hogy elhagyja a szülői házat és hozzámenjen Carlhoz. Ehhez szüksége volt apja támogatására és áldására. A leendő jegyesek, a szegény zongoratanár és a gazdag grófnő 1908. november 5-én Genovában találkoztak. Majd Mária Lujza Svédországból levelet intézett Botka Béla főispánhoz, hogy járjon közbe Félixnél a házasság engedélyezése érdekében.

Természetesen Félix kihasználta az alkalmat, hogy megszarolja lányát. Aránylag hamar megérkezett a főispán válasza. Félix a házasságot csak hatalmas összeg megfizetése ellenében engedélyezte, mely egymillió korona harmadát tette ki – ennyire becsülte gyermekei iskoláztatását. Az egyharmad Mária Lujza iskoláztatása volt. Az alku má-

sik része egy kikötés volt, hogy Mária Lujza eladja bátyjának, II. Félixnek, és hugának, Alisának az örökség ráeső részét. A nehéz anyagi helyzetben lévő Mária Lujza elfogadta apja zsarolását.

Az apa és lánya alku körüli megegyezését jogi képviselőik hozták tető alá. Mária Lujzát dr. Riti Zak, genovai ügyvéd képviselte, D'Harnoncourtot pedig dr. Ardo Alfréd Budapestről. A jogi képviselők Bécsben találkoztak és a következőben állapodtak meg. Dr. Ardo javaslatára Mária Lujza örökségének értékét 1 954 184 koronára becsülték, azzal együtt, hogy Félix kiadásait levonták, kifizetésre 1 095 621 korona maradt. Örökségének valódi értéke vagy ötször nagyobb volt, a kifizetés feltételét pedig négy éven belüli teljesítésre változtatták.

A felkínált feltételek elfogadhatatlanok voltak Mária Lujza számára, ezért levelet írt apjának, hogy nehéz anyagi helyzetben van és terhes, súlyos megélhetési gondjaik vannak. Félix a levél hatására még az egyezséget is megváltoztatta, a kifizetési határidőt szűkítette. Emellett írásos kötelezettségvállalást kért Carstentől, hogy az egyezséget sohasem fogja megtámadni.

Carsten Carl és Mária Lujza 1909. április 17-én kötött házasságot. Annak ellenére, hogy elfogadták a zsarolás feltételeit, mégis peres eljárásra került sor. Néhány év pereskedés után sikerült megegyezniük a feleknek, és Félix öt millió korona megváltási árat fizetett lányának. Az ifjú házaspár ezt az összeget egy nagybirtok vásárlására fordította Romániában, Marospetres községben. Mária Lujza nem sokáig élvezhette örökségének áldását. Az első világháború vége újabb szerencsétlenséget hozott. A háború végének felfordulásában és zűrzavarában kirabolták a birtokot és a házaspár gyermekükkel együtt alig tudott elmenekülni a birtokról. Mint német állampolgárok, Németországba mentek

és ismét a nulláról kezdték, ínséges nyomorban és adóságokkal az új életüket. Hat gyermekük született, a szociális helyzetük pedig házasságuk megegyezéssel történő felbontására kényszerítette őket. A grófnő, hogy etetni tudja hat gyermekét, hozzáment a gazdag autókereskedőhöz, a zsidó Robert von Katzensteinhez, Bad Hamburgban, Frankfurt mellett. Németországban Hitler hatalomra kerülésével Robert, mint zsidó származású, elvesztette teljes vagyonát, és 1938-ban korán meg is halt.

Mária Lujza D'Harnoncourt de la Fontag Unverzagt Carsten Lichterfelde Katzenstein túlélte a második világháború borzalmait. Idős korában Írországból halt meg, Dungarvanban, 1966. január 3-án. Ott halt meg legkisebb lánya, Felicitas is. Egész életében szívesen emlékezett vissza gyermekkorára, az écskai birtokra.

Mindezen idő alatt Félix D'Harnoncourt fiatalabb leánya, Alisa D'Harnoncourt de la Fontagne Unverzagt nagyon elbűvölő és vonzó grófnővé cseperedett. Mint gazdag gróf leánya, aki 21 634 hektár föld és 1366 hektár halastó felett uralkodott, több mint jó házassági ajánlatnak számított. Az écskai kastélyt már hosszú ideje tiszteletre méltó látogatók és kérők ostromolták. Ennek ellenére házassága mindenki számára meglepetés volt. Négy nappal huszadik születésnapja után, 1912. július 12-én a fiatal grófnő hirtelen hozzáment gróf Artur Pallavicinihez.

Artur Pallavicini 1880-ban született Karsburgban, gróf Johan Pallavicini és felesége Reade Crom kisebbik fiúgyermekéént. Volt egy idősebb bátyja, Antun. Gróf Johan Pallavicini nagyon tekintélyes személyiség volt a császárságban. Kisebbségi fia nővérének évében a császárság törökországi nagykövete volt.

Artur Pallavicini az osztrák-magyar hadsereg tisztje volt. Ekkor az első huszárezred

hadnagyi rangját viselte Bécsben. Thurn Jettl grófnő volt a jegyese, ám kicsapongó természete miatt a házasság végülis nem jött létre. Ugyanis a fiatal Pallavicini hadnagy nagyon féktelen életet élt, szerette a kártyát, melynek következtében óriási adóságokat halmozott fel. Artur ezen adóságait apja pénzéből egyenlítette ki, aki idővel nagyon eladósodott. De sem saját pénztelensége, sem apja hatalmas adóssága nem térítette észhez. Az apa tovább már nem tudta segíteni kisebbik fiát, különösen miután 1912-ben a főúri család tekintélye és a tiszt bécsület vált kérdésessé. A családi problémák megoldását az idősebbik fiú, Antun Pallavicini vette a kezébe. Antun a helyzet felmérése után, a megoldást öccse gazdag örökösrel való házasságkötésében látta. A választás az elbűvölő Alisa D'Harnoncourtra esett. Antun öccsével folytatott beszélgetésében két lehetőséget kínált Artur számára. Az egyik: felbontja eljegyzését Thurn kisasszonnyal és feleségül veszi Alisa D'Harnoncourtot. A másik lehetőség pedig, hogy öngyilkos lesz. Ehhez a megoldáshoz azonnal kitérte a fegyvert az asztalra. Artur a nőülés mellett döntött, már az ultimátum után két nappal Bécsből Écskára utazott. Érkezése a birtokra már elő volt készítve. Kétnapi ott tartózkodás után megtartották az esküvőt azzal a lánnyal, akit addig még életében nem is látott.

Az esküvőt Bécsben, a Szent Augustin templomban tartották meg. A vőlegény részéről Lichtenstein Ferenc fejedelem és Berchol Leopold gróf volt a tanú, a menyasszony részéről pedig Pallavicini Sándor és Antun grófok. Félix D'Harnoncourt áldását adta lány házasságához, mert úgy vélte, a vőlegény társadalmi rangja megfelelő családja tekintélyéhez. Az ifjú házaspár Écskára érkezésének napjára már nagy vigasságot szerveztek. Ünnepi ebédet rendeztek sok meghívottal. Az egész országból érkeztek

gratulációk az ifjú házásoknak. Félix hatalmas fogadást rendezett lányának és újdonsült férjének, ezzel akarta kitörölni az egész császárság nemesei emlékezetéből nagy lányának, Mária Lujzának az esküvőjét. Ám az ilyen elrendezett házasságnak nem szokott jövője lenni. 3 nap múlva Artúr egy félbeszakadt és sürgős munkára hivatkozva visszautazott Bécsbe és egy teljes évig nem tért haza ifjú hitveséhez. Csak Félix intézkedése eredményeként jött vissza a birtokra, de akkor sem mutatott hajlandóságot annak vezetésére. Minden alkalmat kihasználta, hogy elugorjon Pestre, vagy Bécsbe.

A politikai helyzet eközben egyre bonyolódott a világban. Az első világháború kitörésének évében, 1914-ben, Alisa világra hozta elsőszülött fiát, II. Arturt. Rögtön aratás után kihirdették az összes 42 évnél fiatalabb férfi mozgósítását, amely nem került el Arturt sem. Az ötvenhét éves Félix a birtokon maradt, míg veje a háború első napjától a csatározások gyűjtőpontjában volt. Artur az osztrák sereg huszár hadnagyaként 1915-ben bátorságáért kintüntetést kapott. A háború első két évében mindösszesen két-három alkalommal látogatott el Écskára. Rövid látogatások voltak, de a látogatások gyümölcse lányuk, Antonetta 1915-ben született. A háború további ideje alatt is ritkán és csak rövid időre látogatott haza, végül Artur 1918 októberében végleg hazatért a háborúból. De ekkor sem volt sokáig maradása, gyakran utazgatott.

Október 23-án, budapesti látogatásának ideje alatt, a faluban zavargások törtek ki. A megbolondult csőcselék betört a fegyverraktárba, elkezdte kirabolni a tehetősebb gazdákat, és a városi tisztviselők házeit. Valamikor 18 óra körül a közel ötven rablóból álló részeg csőcselék Đorđe/György és Péter vezetésével berontott a kastélyba. Ebben az időben Alisa mellett a birtokon a vadászat ve-

zetője Kunics József és Mohaupt is a kastélyban tartózkodtak. A banditák a gyerekeket, II. Arturt és Antonettát túsoknak szeretnék volna elfogni, illetve az ételraktár kulcsait szerették volna ezáltal megszerezni, majd kirabolni. Szerencsére a gyerekeket időben elbújtatták házitanítójuknál, Itinger Annánál, aki Bécsből érkezett a gyerekeket tanítani. Abban a pillanatban, amikor Alisa átadta az éléskamra kulcsait, a banditák közül az egyik cigány rátámadt, hogy megerőszakolja. Kunics és Mohaupt határozott fellépésének köszönhetően, ugyanis a pisztoly csöve lég álltak, tervét meghiúsították, de végül is a tragédia bekövetkeztét a banda egyik vezére, György akadályozta meg. Megparancsolta emberének, hogy tegye le a puskát és kímélje meg a grófnőt, mert ő egy emberséges nő, aki személyesen segítséget nyújtott, amikor munka közben megsérült. E kellemtelen incidens után a banditák kirabolták és elpusztították a kastélyt. A rablást a plébános házában, valamint Kohn Izidor kereskedő üzletében és házában folytatták. Október 25-én Artur visszaérkezett a faluba. A kastélyban még mindig pánik uralkodott, a faluban pedig káosz. Habozás nélkül falugyűlést hívott össze a román ortodox templom előtt. Rövid beszédében ultimátumot adott a rablóknak, hogy azonnal adják vissza, amit eltulajdonítottak, szigorú büntetéssel fenyegetve meg őket. Másnap reggel Szegedről egy sereg katona érkezett a faluba, valamint Becskerekéről a nemzetőrség tagjai. Közvetlenül ezután látni lehetett, ahogy marhák bolyonganak a faluban, és a kastély kerítésfalain át elkezdtek az elloptott tárgyak potyogni. A katonák hat banditát azonnal elkaptak, akiket elvitték Alisához, hogy azonosítsa őket. A banda vezére, aki köztük volt, azonnal feladta a cigányt, aki meg akarta erőszakolni Alisát. A cigányt gyorsított eljárással a falu központjában agyonlőtték a román temp-

lom parkjában ugyanúgy, mint másik két társát, akiket a szegediek tartóztattak le. A többi banditát elvitték Becskerekre. Két nappal ezután még két helyi románt lőtték agyon a német községháza udvarán. Mindezek után a faluban biztosították a rendet és a békét, és ennek végrehajtását az úgynevezett „nemzetőrség” vette át.

Az első világháború végeztével a falu és az Écska birtok hirtelen egy másik országban és teljesen más társadalmi rendszerben találta magát. A Pallavicini családból senki sem sejtette, hogy ezzel a változással vége szakad az uradalom aranykorának és az már soha nem is fog visszatérni. Alapvető változások kezdődtek el a társadalmi demokratizálódás folyamatában. Megvalósították a földreformot, melynek következtében már 1919-ben 136 kataszteri hold földet elvettek a birtokból, és azt a rászorultak között felosztották Nagyzerésbetlak faluban. Megkezdődött az écskai birtok haldoklása.

Alisa grófnő 1920 novemberében megszülte harmadik gyermekét is, fiát, III. Félixet. A grófnő apja D'Harnoncourt Félix ebben az évben elhagyta a birtokot, ugyanis nem tudott alkalmazkodni az újonnan kialakult helyzethez és az új társadalmi-gazdasági feltételekhez. Franciaországba költözött. A birtokkal kapcsolatban nagyon sok nehézség merült fel, amelyeket Artur nem akart megoldani. Alisa és apja, Félix közös döntése alapján 1922-ben a birtokot haszonbérbe adták. Lovrenkovics Franja (Ferenc) és Ivkovic Dusán bérelték ki. József, Lovrenkovics Ferenc fia a birtokra érkezését követően azonnal átvette annak irányítását. Az első világháború idején József egyébként osztrák tartalékos tiszt volt, ezt megelőzően kereskedelmi iskolát végzett. A háború előtt magyar nemzetiségű volt, utána pedig horvát a Szerb-Horvát-Szlóven Királyságban. József és Alisa gya-

kori találkozása során kölcsönös szimpátia alakult ki bennük. Alisa ezt bevallotta férjének, aki beleegyezését adta a váláshoz, amely 1925-ben meg is történt. Az egykori Pallavicini házaspár között a kapcsolat azonban kifogástalan maradt. Artur a válás után is gyakran látogatott Écskára. Nyilvánosan mutatkozott egykori feleségével és Lovrenkovicsal. Alisa és József 1944. január 1-ig éltek Écskán. Az utolsó német egységekkel hagyták el az écskai birtokot és Titelen keresztül vonattal kívántak Ausztriába utazni. Titelnél, a Tiszán való átkelés során a komp felborult, melynek során Alisa elvesztette személyi poggyászát, így minden nélkül indult a száműzetésbe.

Alisa gyermekeinek sorsa nem teljesen ismert. Fia, II. Pallavicini Artur Nagybecskereken fejezte be a gimnáziumot és mezőgazdasági egyetemet végzett Németországban. Április első napjaiban Ro-

mánia felől a német katonaság 41. motoros alakulatának egy része betört a Bánságba, a honvédek már április 18-án megadták magukat. Másnap a Szovjetunió „Grossdeutschland” hadosztályának előőrsei törtek be Écskára és velük együtt a fiatal, huszonhat éves II. Pallavicini Artur is. A megszállás folyamán „sonderführer” volt a belgrádi rádióállomáson. Megélte a második világháborút is, amely után feleségével, Grétával Dél-Amerikába költözött, ahol megölték.

Pallavicini Antonetta feleségül ment Rajics úrhoz. Ő a Jugoszláv Királyság akkori miniszterének (Rajics) unokaöccse volt. A háború végét Écskán várták meg. A háború után nem vonultak ki a német egységekkel, de később külföldre menekültek. További sorsuk ismeretlen.

Félix, Alisa legfiatalabb gyermeke még ma is él Amerikában, 2009. november 3-án töltötte be a 89. életévét.

Rozsos Tamás László

A tiszaföldvári Lukács Béla utca

Aukción vásároltam nemrégiben egy számomra nagyon érdekes és a családom szempontjából értékes képeslapot, melyet

Tiszaföldvár, Lukács Béla utca, részlet az ág. hitv. evang. templommal (képeslap)

1926-ban nyomtattak. Az akkor már 25 éve halott magyar-örmény közlekedési miniszterről neveztek el egy utcát Tiszaföldváron.

Az utca – közel hasonló beállításból fotóztam – 2011 novemberében

Kiderítettem, hogy az anyakönyvi bejegyzéseknél 1908-tól (előtte nem írták be az utcaneveket) 1948 októberéig szerepel ezen a néven az utca. Majd volt egy impérium váltás, s Bajcsy-Zsilinszkyról nevezték el az utcát, és ma is így hívják.

Lukács Béla még életében díszpolgára lett a településnek, mert halálakor az újságok felsorolták azokat a településeket, amelyek díszpolgárunknak választották (a

fentín túl Marosvásárhely, Gyulafehérvár, Szamosújvár is).

Szamosújvár sz. kir. város előljárósága is tervezte, hogy a miniszterről nevezi el a vasúthoz vezető utcát, azonban ennek megvalósításáról már adatot nem sikerült találnom. 2011. november 9-11-én bejártam a Tiszántúlt Lukács sírok után kutatva (erről majd később írok beszámolót) és ekkor készítettem egy képet Tiszaföldváron is.

Bálintné Kovács Júlia

Tallózásaim

A nyár folyamán annyi olyan eseményben volt részünk, amelyeknek élményét úgy éreztük meg kell osztanunk olvasóinkkal, hogy ennek az interjúnak az újraközlésére, ami a *Szabadság* napilap 2011. július elsejéi számában jelent, csak most tudunk sort keríteni.

Bogdán Imre Baráti Társaságunk alapító tagja, régi erdélyi örmény család leszármazottja, az ősök Gyergyócsomafájáról ágaztak a történelmi Magyarország számos településére. Részletes családfát nem írok, csak a dédapával kezdem, akinek négy fia és három lánya volt. A legidősebb fiú, János a barátunk nagyapja, aki tutajon szállította Moldovából a fát Németországba, és olyan jól ment az

üzlet, hogy az összegyűjtött pénzből a trianoni döntésig a Kolozs-megyei (ma Szilágy-megye) Nagypetriben vásárolt földbirtokot a XIX. század végén.

Családot alapított, hat gyermekük született. Legnagyobb fia Gyula később Kolozsváron alapított családot. Ebben a családban született 1928. július 7-én interjúalanyunk.

A nagy megbecsülésnek örvendő Bogdán fiuk és lányok házasság révén számos örmény nemesi családdal kerültek rokonságba, például Gyertyánffy, Hollósy, Kabdebó, Korbuly, Lázát, Vikol. stb.

Pár évvel ezelőtt a Füzetekben képes beszámolót is közöltünk a Nagybányán megtartott családi találkozósról.

Nagy-Hintós Diána

Az emberiség ma nem tartana itt a lovak nélkül – véli Bogdán Imre kutyatenyésztő

A kolozsvári kutyaegyesület létesülésének negyvenéves évfordulójáról beszélgetve Bogdán Imre, az egyesület tiszteletbeli elnöke azt is elárulta: a kutyák mellett a lovak és a vadászat is a hobbijai közé tartozik. Magától adódott tehát az ötlet, hogy interjúalanyunk ossza meg olvasóinkkal a lovakkal kapcsolatos emlékeit, élményeit is. Életpályáját ugyanis végigkísérték a lovak, a velük való foglalatosság.

– *Tehát a kutyatenyésztés mellett a lovakkal való foglalatosság is egyike a kedvenc tevékenységeinek?*

– Gyakorlatilag három hobbi van: a vadászat, a kutyák és a lovak. Szerencsére ez a három dolog elég hasznos passzió az ember egészségére nézve. Mind a három természetes környezetben, jó levegőn űzhető szenvedély, amely már gyerekkorom óta végigkísérte az életemet. Elég népes családom férfitagjainak többsége vadászott. Felmenőim között akadnak földbirtokosok is, akiknél a ló mindig az első helyen szerepelt a háziállatok között. Vadászként pedig a kutyával való kapcsolatuk is intenzív volt.

Aki már gyerekkorában megülte a lovat

– *Kérem, mesélje el egy gyermekkori lovas élményét?*

– Legelső lovas emlékem talán az, amikor nagybátyámtól egyszer kikönyörögtem: lóháton kísérhessem el akkor, amikor ő ellenőrizte a birtokán éppen zajló mezőgazdasági munkákat. Ez az eset a jelenleg Szilágy megyéhez tartozó Nagypetri faluban történt. A nagybátyám odaszólt nekem: lássuk, ki megy gyorsabban? Persze vágta váltottunk át a lovakkal. Én győztem... Fantasztikus élmény volt, amellyel heteken át dicsekedtem. Csak évek múlva jöttem rá, hogy nagybátyám az ő lovát visszatartotta, azért hogy megelőzhessem. Az 1960-as években, majdnem tíz évig a Beszterce-Naszód megyei Oroszfáján a mezőgazdasági termelőszövetkezetben dolgoztam, ahol munkakörömből kifolyólag napi 10 órát ültem nyeregben. A vegyes lakosságú településen kiváló mezőgazdák és szőlőtermelők éltek. Jól kijöttem a lakossággal is, ez pedig elviselhetőbbé tette az ott tartózkodásomat. A városhoz képest ugyanis elég primitív életkörü-

Bogdán Imre

mények voltak, de kárpótolt a két nagyon jó hátsólova. Az egyikkel délelőtt, a másikkal pedig délután jártam a határt.

– *Vannak a lovakkal kapcsolatos kellemetlen emlékei is?*

– Természetesen ilyesmiben is volt részem. Életem végéig megmarad bennem egy oroszféj emléke. Hazafelé jöttem a határ egyik végé-

ből. Jócskán dél felé járt az idő, amikor egy patakon kellett volna átmennem, hogy elérjek az istállóig. Az egyik részen a patak medre kiszélesedett. Én úgy láttam, hogy a víz nem olyan mély, és ott át tudok kelni lóháton. Amikor a patak széléhez értem, a ló megállt, és nem volt hajlandó tovább menni. Más eljárásához folyamodtam: hátrébb mentem, és gyorsan, szinte vágtaiban nekijáztam a vizes résznek. A ló megugrott, és a patak közepén már csak a ló feje volt kinn, én meg derékig vizes voltam. Valahogy kivickéltem, és a lovat a fejtől segítve a partra értünk. A ló minden ízében reszketett. Utólag elismerem, hogy én is... Éppen odaért a patak sekélyebb részéhez két ember a szekerkön. Megkértem őket, hogy a lovat vigyék el az istállóba. Én pedig hazaérve több veder vízzel mostam le a pocsolya és az iszap nyomait magamról. Szerencsére a lónak nem lett semmi baja: a gazdaság alkalmazottai lecsutakolták néhány veder vízzel, majd szárazra törölték. Mondanom sem kell, a nyeregszerszám is beázott.

Lótenyésztés Kolozs megyében

– *Hogyan ért véget oroszféj tartózkodása?*

– Úgy, hogy 1969 decemberében sikerült áthelyezéssel hazatérni Kolozs megyébe, ahol a frissen megalakult Rét- és legelőjavító vállalatnál folytattam agrármérnöki munkámat. Aktív dolgozóként az utolsó kilenc évet a Kolozs Megyei Erdészeti Igazgatóság munkatársaként töltöttem el. Ott a havasi legelő-

feljavításával foglalkoztam. Ez volt a legszébb, munkában eltöltött időszakom, mert élek-halok a hegyekért, és heti öt-hat alkalommal fent lehettem a hegyekben. Oroszfájáról eljőve ugyan meg kellett válnom a lovaktól. Szerencsére a „lóhiány” nem tartott sokáig. Még 1989 előtt elkezdődött Romániában egy lófajta-tenyésztő egyesület megalakulása. Pontosabban a rendszerváltás utáni első években – szintén lelkes lóbarátok kezdeményezésére – megalakult Kolozsvár, illetve Alsózsuk székhellyel a Furioso North Star angol félvér lótenyésztés. Dr. Bőjte Barna, a zsuki ménes volt állatorvosa – és ennek a fajtának a kiváló ismerője – is a kezdeményezők között volt. Az ő rábeszélésére elváltam ennek az egyesületnek az elnökségét. A szakemberek, akik felkértek engem erre a tisztségre, úgy vélték: mivel jó kapcsolataim vannak külföldi lótenyésztő egyesületekkel, szövetségekkel, hasznára lehetek a frissen alakult egyesületnek.

– *Milyen ország lótenyésztő szakembereivel tartotta akkor a kapcsolatot?*

– Főleg magyarországiakkal. De ismertem néhány szlovákiai, bulgáriai és szerbiai szakembert is. Magyarországon dr. Ócsay Imre professzorral, az európai híru hipológussal szinte baráti kapcsolatba kerültem. Ő nagyon sokat segített a további kapcsolatok kiépítésében. Jelenleg pedig dr. Bodó Imrével – aki szintén Ócsay-tanítvány –, a Magyar Hipológusok nesztorával is jó baráti viszonyban állok. Ez pedig mind a lószeregetnek köszönhető. Bodó Imre egyébként a Magyar Szürkemarha Tenyésztők Egyesületének elnöke is. Javaslatomra Bodó Imrét választottuk meg a néhány éve megalakult Furioso North Star Tenyésztők Nemzetközi Szövetségének elnökévé is, amelynek tiszteletbeli elnöke a szintén általam javasolt Lajos bajor királyi herceg, aki a fajtának neves tenyésztője és hódolója. Több mint kilenc-

venéves, ám kora dacára memóriája nem mindennapi.

– *Most miképpen vannak jelen a lovak az Ön életében?*

Kevésbé vagyok aktív ilyen vonalon. Tiszteletbeli elnöke vagyok a Furioso North Star Tenyésztők Egyesületének. Sajnos, az utóbbi néhány esztendőben az ezt a fajtát tenyésztő zsuki ménest elhelyezték Slatinára. Azon a vidéken ez a fajta kevésbé ismert, és talán nem is a legjobbak a körülmények a tenyésztésre. Jó lenne visszaköltöztetni a ménest Erdélybe, például Bethlenbe, ahol a jelenlegi ménesben kis létszámú nem fehér lipicaiakat tenyésztnek. Ott ez a fajta megfelelő elhelyezésben részesülhet.

A mezőhegyesi lótlól a Kossuth-fogatig

– *Kérem, soroljon fel néhány tipikusan magyar lófajtát?*

– A ló szinte minden nemzet – de főleg a magyarok – életében igen nagy szerepet játszott. A honfoglaláskor behozott loállomány keleti jellegű lovakból állott. Ezek nem voltak a legtetszősebbek, de kitartó, strapabíró, minden időjárási viszontagságot jól tűrő, gyors fajtához tartoztak. Az évszázadok folyamán más, Európában létező, arab fajtákkal javították fel. Magyarországon az 1700-as években a Békés megyei Mezőhegyesen Csekonic vértesskapitány alapított meg egy európai híru ménest, amelyet huszárlo-tenyésztésre szakosítottak. Csekonic elvülhetetlen érdemeket szerzett több lófajta kialakításában is. Nyugalomba vonulásakor megkapta a császártól a zombolyai birtokot és a grófi címet. A mezőhegyesi ménes fejlesztésének másik nagy személyisége Kozma Ferenc, aki az 1800-as években több évtizeden keresztül vezette a ménest. Ekkor hozták létre a Nonius és a Gidran fajtákat. Az előbbi az egyik nagyon jelentős mezőhegyesi fajta. A Nonius őse egy, a magyar huszárok által a 19. századi osztrák-

francia háború idejében a Rossieri Ménesből zsákmányolt ló. Akkor tíz fiatal mén került Normandiából Mezőhegyesre. Az egyik fajtalakító mén szinte matuzsálemi kort ért meg.

Ennek köszönhető a Nonius fajta kialakulása, amely mára világhíressé vált. Nagy rájáru lófajta, amely eredetileg a tűzérsegi hámos ló szerepét töltötte be. Ezt a lófajtát a mezőgazdaságban is jól használhatják. Kocsilonak is megfelelő. Például a híres debreceni Kossuth-fogat öt lóval is Nonius volt. A 19. század végén a szlovéniai Lipicáról Mezőhegyesre hozták az udvari loállományt. Hadizsákmányként az első világháború után sok lipicait hoztak be Romániába.

Romániai „ló-állapotokról”...

– *Milyennek találja a jelenlegi romániai loállományt?*

– Európában Románia rendelkezik a legnagyobb loállománnyal. Értéstelesem szerint az országban közel egymillió ló él. Egyébként állandó kapcsolatban vagyok az Országos Lótenyésztők Egyesületével is. Románia volt az első ország Európában, ahol a 2000-es évek közepén kibocsátottak egy törvényt a lóról (Legea calului – szerk. megj.). Létrejött a Lótenyésztő Főhatóság, ám a pénzhány miatt a testületnek be kellett szüntetnie a működését. Az 1980-as évek elején dr. Kelemen Attila állatorvossal, a jelenlegi parlamenti képviselővel beindítottuk a fogathajtó lovassportot Romániában. Az elején csak magánszemélyek – állatorvosok, a gazdaságokban dolgozó mémőkök és elnökök – kapcsolódtak be, főleg kettes fogatokkal, ám a rendszerváltás után négyes fogatok tulajdonosai is jelentkeztek a versenyre. A hazai versenyek mellett külföldre is eljutott né-

hány romániai kettes és a négyes fogat. Kelemen doktor egyébként a sportág országos vezetője jelenleg. A lótenyésztés jövője Romániában is a sportló-tenyésztés és -tartás.

Arabs telivér mén

Hazai lófajtánk többsége alkalmas a sportlótenyésztésre. Az illetékes állami szervek részéről azonban mentalitás- és hozzáállás-változásra lenne szükség. Amennyire tőlem telt, igyekeztem kapcsolataim révén magam is hozzájárulni.

– *Románia nem csak a kutya-kínzásairól híresül el, hanem egyre több olyan esetről szer-*

zünk tudomást a tévéadókából, amikor a lovakat saját gazdjuk veri holtra. Vagy körülbelül egy hónappal ezelőtt az egyik tévéadó műsorában arról beszéltek, hogy a Duna-deltai vadlovakat akarta kiirtani a hivatalos szaktestület, az Állategészségügyi és Élelmiszerbiztonsági Igazgatóság vezetője.

– Emlékszem erre az esetre. A Duna-delta meglehetősen lakatlan terület. A ló, mivel társas állat, hajlandó egy másik ló után menni, és így alakulhatott ki az illető vadlómén. Egyesek szerint a megművelt földterületen okoztak kárt. Azt sem tartom kizártnak, hogy az ottani emberek arra gondoltak: a vadlovakat eladják vágóállatnak. Nagy piac erre Olaszország. Romániában is volt egy olyan időszak, amikor a mezőgazdasági miniszter és annak helyettese annyira lóellenesek voltak, hogy százával, ezrével vágatták le az országban a lovakat, majd a feldolgozott húst más állatok takarmányaként értékesítették. Ez valamikor az 1960-as, 1970-es évek között történt. A lókinzás elképesztő. Az emberiség ma nem tartana itt a lovak nélkül. Ez általánosan elismert tény, amelyen változtatni nem lehet. Minden ló kíméletet érdemel. Aki ma arra vetemedik, hogy állatot kínozzon, saját emberi mivoltát hazudtolja meg.

Gyűjtőlevéltár

Örmény értékek védelmében**A Szamosújvári Örmény Katolikus Gyűjtőlevéltár kialakulása
(1. rész)**

A budapesti székhelyű Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület honlapján a következő jelmondat fogadja az oda látogatókat: „A Kárpát-medencében kétfajta ember létezik. Az egyik tudja magáról, hogy örmény gyökerű, a másik még nem”. A kijelentés, noha túlzásnak tűnik, mégis kellő módon ragadja meg az örmények közel négyszáz éves erdélyi jelenlétét, amelynek során számtalan jeles, magyarul érző és cselekvő személyiséget adott a magyar történelemnek. Kiemelkedik közülük az aradi vértanúként ismert Kiss Ernő honvéd altábornagy és Lázár Vilmos honvéd ezredes, Czetz János honvéd tábornok és argentin szabadságharcos, Urmánczy Nándor maroshévízi születésű politikus, Issekutz Győző erzsébetvárosi származású magyar országgyűlési képviselő, Hollósy Simon, a nagybányai festőiskola egyik megalapítója, Brassai/Halász Gyula fotóművész, Csíky Gergely drámaíró, csanádi egyházmegyei pap, Lászlóffy Aladár költő, író és műfordító, a ditrói születésű Puskás Tivadar feltaláló, Torma Zsófia régész, dr. Jakabffy Elemér kisebbségpolitikus, Bogdánffy Szilárd titkos püspök és vértanú, Bánffy György színművész, Szervátiusz Tibor szobrászművész, Jankovics Marcell grafikus, rajzfilmkészítő, kultúrtörténész. A felsorolást folytatni lehetne olyan jeles személyekkel, akiket örmény származásuk ellenére a magyar kultúrtörténet sajátjaiként tart számon. Szongott Kristóf Szamosújváron tevékenykedő neves armenológus a 19. század

végén a következőképpen írt az örmény-magyar kapcsolatról: „Példát adtam nektek, hogy amit én is tettem, úgy cselekedjete ti is. Én megtanultam a hazai nyelvet – tanuljátok meg ti is. Én mindig a haza érdekeit szolgáltam – ezt tegyétek ti is.”

A Kaukázustól délre Kr. e. 6. századtól az örmény felföldön élő örménység életében a döntő fordulat a kereszténység terjedésével indult meg: eleinte a szír, majd a görög térítők egyre fokozódó működésének hatására III. Tiridat örmény király (287–330) megkeresztelkedett és még a Kelet-Római Birodalmat is megelőzve, a világon elsőként 301-ben államvallássá tette a kereszténységet. Királyi utasításra Világosító Szent Gergely (240–320 körül), az örmények apostola irányításával egymás után kezdték lerombolni a pogány tűztemplomokat szerte az országban. Sokan áttértek a keresztény hitre. Az ige hirdetés eleinte a szír és görög térítők nyelvén folyt, de nemsokára áttértek a nép nyelvére. Az örmény egyházat régi keleti egyháznak szokás nevezni. Episzkopális rendszerben működik, amelyet nagy területi egységekben érsekek igazgatnak. Az érsekek általában három vagy négy püspökséget irányítanak, s egy érsekség területe általában egybeesik a történeti Örményország tartományainak területi kiterjedésével. Az önállóságát elvesztett ország hosszú ideig az orosz és az oszmán érdekszféra részét képezte, így sokszor háborús övezetté vált. Lakói számára súlyos érvágásnak bizonyult a 20. szá-

zad eleji örményellenes török politizálás, amely az országban élő örmények megsemmisítését (is) célul tűzte ki. Ez a politikai akarat az 1915–1917 között lezajlott genocídiumban csúcsonodott ki, amelynek során a török kormány 200 ezer (tudományos körök szerint 600–700 ezer) ártatlan örményt gyilkolt meg. Ezzel is magyarázható, hogy a 20. század első felében felgyorsult az örmények kivándorlása. Jelentős örmény diaszpórák jöttek létre Libanonban, Egyiptomban, Franciaországban és az Egyesült Államokban. A Szovjetunióhoz csatolt Örményország kb. 3,5 millió lakóval 1991-ben nyerte el függetlenségét.

Az örmények Erdély területére települése azonban régebbi keletű. Történelmi források a honfoglaló magyarokkal a Kárpát-medencébe érkező örményekről is szólnak, de oklevelek tanúskodnak a 13. században a brassói és esztergomi örmény kereskedők negyedeiről is. Tömeges betelepítésükre Erdélybe a 17. század második felében került sor. Az ideérkező örmények korábban Moldvában éltek, amelyet – vallási és nemzetiségi okokból, valamint a Gheorghe Duca fejedelem elleni felkelésben való részvételük miatti megtorlástól tartva – elhagytak. Számukra 1672-ben I. Apafi Mihály erdélyi fejedelem bocsátott ki letelepedési engedélyt, amely együtt járt a kereskedelmi és költözési szabadság megadásával, valamint az iparűzés és a bíróválasztás jogának biztosításával. Az áttelepülők legfőbb része iparral és kereskedelemmel foglalkozott. Ők négy örmény telepet, ún. kolóniát alapítottak: Szamosújváron, Gyergyószentmiklóson, Erzsébetvárosban és Szépvízen. A települések sajátos örmény jellegüket a trianoni diktátum érvénybe lépéséig megőrizték. Lakóik számára az önszerveződés fontos

eleme volt az egyház. Vallási vezetőjük, Oxendius Verzirescu örmény püspök vezetése alatt 1710-ben egyesültek a katolikus egyházzal, de megtartották keleti örmény rítusukat. A későbbiekben saját püspök hiányában vezetőjük a mindenkori erdélyi (gyulafehérvári) püspök lett apostoli kormányzói minőségben. A 19. század közepén végbement nyelvcsere következtében áttértek a magyar nyelv használatára, az örmény csupán a liturgia nyelvkeként élt tovább.

1920 után az erdélyi örményeknek legnagyobb része Magyarországra települt át, így a négy város örmény jellege megszűnt. Az általuk alapított vagy fejlesztett városokban a kisebbségbe került lakosok számára kizárólag az egyházközségek jelentették a nemzeti értékek továbbélésének színterét. A napjainkra számbelileg megfogyatkozott erzsébetvárosi és szépvízi örmény katolikus egyházközségek azonban nem tudták kellőképpen biztosítani a plébániai archívumok őrzését, ezért került sor 2010 szeptemberében begyűjtésükre, Szamosújvárra szállításukra, hogy ott egy központi levéltárba egyesítve tanúskodhassanak az örmény múltrol. A gyergyószentmiklósi örmény egyházközség levéltára helyben maradt, mivel itt élő közösségről beszélünk, ahol a hívők viszonylag nagy számban vannak jelen. Az iratanyag rendezését és kutathatóvá tételét Bernád Rita főgyógyászati levéltáros fogja a későbbiekben elvégezni. A Szamosújvárra szállított szépvízi és erzsébetvárosi egyházközségek iratait egyesítették az ott talált törzsanyaggal, majd 2010. október folyamán rendezésükre is sor került a főgyógyászati levéltár szervezésével, magyarországi munkatársak bevonásával.

Folytatjuk

Szomorújelentés

Dr. Papp Erzsébet (1923–2011)

magélettankutató 2011. november 11-én elhalálozott. Temetése november 29-én 10,30 órakor lesz a Farkasréti temetőben a református egyház szertartása szerint.

Dávid Antalné, Virág, született Bedő Margit(1920-2011)

2011. november 17-én, hosszú szenvedés után elhunyt.

Hamvasztás utáni búcsúztatása 2011. december 9-én, pénteken, 11.15-kor lesz a budapesti Farkasréti temető Makovecz ravatalozójában. Gyászmisét aznap 17.15-kor mutatunk be a Városmajori Jézus Szíve Plébániatemplomban.

Gyászolják gyermekei: Csaba, Anikó, Ildikó; élő veje: Ujhelyi Attila; élő unokái: Anna, Ildikó, Áron, Borbála, Réka, Dávid, Péter, András; dédunokái: Janka, Noémi, Benjámin, Eszter, Dorottya, Dalma, Csongor, Petra, Veronika

Táviratcím: 1012 Budapest, Attila út 133

Emléküket kegyelettel megőrizzük!

Szász Ávéd Rózsa

„Kőbe zárt hit”

Utazásaink Örményországban (4. rész)

Geghardi látogatás

A geghardi hegyek közötti völgykatlanban, a gyorsfolyású Azat hegyi folyó közelében, ahol a függőleges sziklafalon hajdan remték lakta barlangok sötét nyílásai tátongnak, s a kőfalak tetejéről titokzatos, természeti erők faragta ember-állat figurák néznek reánk, 1796 m tengerszint feletti magasságban rejtőzik a **Geghard kolostor**, magyar nevén **Dárdakolostor**, amit korábban **Ajrivankh-nak (Barlangkolostor)** neveztek.

Nevét arról az itt őrzött ereklyéről kapta, melyet a keresztre feszített Megváltó testébe dőfött egy római katonára. Ezt a dárdahegyet Iránból Tádé apostol hozta Örményországba, és ma az Ecsmiadzini kolostorban őrzik.

A helyet, ahol állunk, kozmikus kisugárzású helynek tartják, a hegy tetején gyógyforrás fakadt, ezért épült ide kultikus hely, a ko-

lostor és a kápolna. A kolostort a 4. sz-ban alapította Világosító Szt. Gergely, mely egyszerre volt templom, iskola, könyvtár és kódexíró műhely. A kolostorban élő szerzetesek nem lázadoztak szerény, sivár életkörülményeik ellen, éltek, dolgoztak és imádkoztak.

A mameluk törökök többször is feldúlták a kolostort, és 913-ban felújították. A tája-

inkon Zakariás néven ismert, ott Zakarjan és Prosjan hercegi családok úttértek el a törököket, a királytól hőstetteikért jutalomként kapták ezt a területet.

A Zakarjan család 1177-ben elkészítette a **Szurb Grigor Luszarovich – Világosító Szt. Gergely kápolnát**.

A **Kathoghike főtemplom** 1215-ben épült, főbejárata felett a Zakarjan és Prosjan családok címerállata – oroszlán és bika – látható, amik a családok erejét és hatalmát szimbolizálják.

Az oroszlán a Nap – a bika a Hold szimbóluma. A Nap legyőzi a Holdat, a világosság a sötétséget, a keresztények a pogányokat.

A templombelsőt uraló, kupoladob alatti fríz állat madárfejet és emberi maszkot ábrázol. A templombelső kicsi. Mögötte, négy oszlopos pitvar (kavit) található, valamikor

itt tanácskoztak országos ügyekben az örmény hercegek (nakhararok) és a főpapok.

A 13. sz. Geghard új tulajdonosai a Prosjan család tagjai tovább építkeztek. Elkészült az **Asztvacacin**, a Miasszonyunk barlangtemplom, a Szűzanyának szentelt templom.

A sziklába vájt helyiségek világítását a mennyezeti részen kialakított nyílás biztosítja. A kupolafelirat „*Emlékezzetek az építőmesterre, Galdzakra*”. Az építő(k) a sziklába vágott nyíláson, a kerek jerdiken leereszkedve, belülről faragta(ák) a kupolát, a tartóoszlopokat, befejezték a falak belső díszítését, végül ajtónyílást vágtak, hogy azon távozhasanak. Hihetetlen munkát végeztek.

Geghard csodája a sziklatemplom, de csodálatos a kolostorkert és a hozzá tartozó szerzetesek által lakott alacsony cellák is.

Folytatjuk

Örmény-magyar gyermekrovat (56. rész)

Kedves örmény származású magyar gyerekek!

2011-ben is folytatjuk a szép kis történeteket az örmény őseink életéből, amikből ti, de szüleitek és nagyszüleitek is megismerhetik a régi történeteket. Ha a történetek végén feltett kérdésekre helyesen válaszoltok, és azt elkülditek címünkre, nyereményben részesültök. Ha még nem tudtok írni, akkor rajzoljátok le a történetet, szüleitek és nagyszüleiteket biztosan segítenek nektek.

Leveleiteket várjuk emailon: ormenyvasarhely@yahoo.com, vagy postán: dr. Puskás Attila, str. Campului, 540175 Tirgu Mures, Románia

LÉGYTE IS A „GYÖKEREK” ÖRMÉNY GYERMEKROVAT NYERTESE 2011-BEN!

Az örmények lelki vezetője, a katolikosz

Az örmény katolikoszok az örmény nép lelki vezetői. Amikor az örményeknek nem volt saját országuk, ők tartották egybe a nemzetet, és képviselték az örmények ügyét az idegen népek kormányai előtt.

Minden örmények katolikoszának székhelye ma is Jereván mellett, Ecsmiadziban található, amit Világosító Szent Gergely atyánk alapított. A libanoni Antillaszban található a Kilikiai ör-

mények lelki vezetője. Együtt irányítják az örmények lelki életét Örményországban és az ország határain kívül. A békeidőkben sokat tettek a hazáért, háború idején pedig feláldozták magukat a népükért.

Kérdés:

Ki alapította az örmények lelki központját, és hogy hívják a jelenlegi katolikoszt? Keress rá az interneten.

Erdélyi Örmény Gyökerek füzetek 2011. (XV. évfolyam) évi tartalomjegyzéke

Január, XV. évf. 167. szám

- Bevezető énekek – Dr. Sasvári László
- Az együtt ünneplés öröme – Béres L. Attila
- Beszámoló az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület 2010. évi működéséről – dr. Issekutz Sarolta elnök
- Laudáció: Dr. Puskás Attila – dr. Issekutz Sarolta
- Szongott Kristóf halálának 104. évfordulójára – dr. Issekutz Sarolta
- Országközi beszámoló – Zakariás Antal Dirán
- Fővárosi Örmény Klub meghívó
- Gazdag Ervin: Az écskai uradalom – a Lázár család története (2. rész)
- A szamosújvári Szentháromság gyógyszerár (5., befejező rész) – Dr. Izsák Sámuel – Sztranyiczki Mihály
- Angyalok dallamán – Szász Ávéd Rózsa
- Örmény betlehem a Hegyvidéken – Borosnyay Klára
- A pompás gránátalma – Lovas Katalin
- A magyar ugartól az óceánig – érmindszenti zarándoklat 2010 – Perkrit Judit
- Zeneagapé az örmény katolikus templomban – Szongoth
- Olvasói levelek – Bálintné Kovács Júlia rovata
- Nézem a kezed (vers) – id. Patrubby Miklós
- Apróságok 2011 elejére – Bálintné Kovács Júlia gyűjtése
- Örmény szertartású és örmény gyökerű római katolikus papok Erdélyben (13. rész) – Bálintné Kovács Júlia
- Capdebo Lajos kanonok (1913–1992) kálváriája – Gazdovits Miklós
- Örmény utakon Örményországba (2011. augusztus 4–12.)
- Balázs-Bécsi Attila „A szamosújvári magyar-örmény katolikus temető monográfiája” című könyvének névmutatója (8., befejező rész) – Ifj. Gabányi János
- Az együtt ünneplés öröme (fotó)
- Örmény-magyar gyermekrovat (46. rész) Az örmény nép felkelései – Dr. Puskás Attila
- Receptajánlat: Gorgod – Részl. dr. Issekutz Sarolta: Erdélyi örmény konyha, fűszerezve c. könyvből
- Rendelkezés a személyi jövedelemadó 1%-ról
- Szent Család Plébánia gyermek színjátszó köre (fotó)

Február, XV. évf. 168. szám

- Bevezető énekek – Dr. Sasvári László
- Könyvajánlatok nemcsak téli estékre – Béres L. Attila
- Délvidéki örmény nemesek (I. rész) – dr. Issekutz Sarolta
- Szomorújelentés: dr. Fallenbüchl Zoltánné Czárán Marianna
- Örmény eredetű magyar nemesi családok genealógiája javított, bővített kiadása – Gudenus János József

- Magyarörmény zongoramuzsika – Kelemen Éva
- Az erdélyi örmény gyökerűek hűségeseik őseik hagyományához – Bálintné Kovács Júlia
- Meghívó Magyar-örmény ebédre
- Gazdag Ervin: Az écskai uradalom – a Lázár család története (3. rész)
- Örmény szertartású és örmény gyökerű római katolikus papok Erdélyben (14. rész) – Bálintné Kovács Júlia
- Helyreigazítás (Prekrit Judit)
- Örmény kérdés
- Felszólalás az örmény népiartás 95. évfordulóján – Tökés László, EP-képviselő
- Örmény népiartás: Amerika döntött, Ankara visszahívta követét – Bálintné Kovács Júlia
- Köszönjük – Borosnyay Klára
- Végre az országos testület is az erdélyi örmények irányítása alatt! – Balogh Jenő
- Országos választáson bejutott képviselők
- Budapesti területi választásokon bejutott képviselők
- 105 éve született Tutsek Piroska – Bálintné Kovács Júlia gyűjtése
- Tallózásaim – Bálintné Kovács Júlia rovata
- Egyházi hírek – Egyházi gondnokság
- A festőkapitány – Cselényi Walleshausen Zsigmond
- erzsébetvárosi Lukács Béla síremléke – Rozsos Tamás László
- Sóvidéki örmény történetek – KK
- Örmény utakon Örményországba (2011. augusztus 4–12.)
- Felhívás téglajegyek vásárlására
- Barangolás a hit és a szabadságharc magyarörmény vértanúinak nyomában Délvidéken és Erdélyben (Bogdánffy Szilárd, Kiss Ernő, Lázár Vilmos)
- Szomorújelentés: Khell Lászlóné Hankó Julianna
- Barátság – két emberöltőn át – Péter Józsefné Kornélia
- Örmény-magyar gyermekrovat (47. rész) A váni mészárlás – Dr. Puskás Attila
- Köszönjük a céladományokat! – dr. Issekutz Sarolta
- Rendelkezés a személyi jövedelemadó 1%-ról
- Fővárosi Örmény Klub meghívó

Március, XV. évf. 169. szám

- Bevezető énekek – Dr. Sasvári László
- Közösséget összefogó célok – Béres L. Attila
- Pénzügyi beszámoló 2010 – dr. Issekutz Sarolta
- Az 1848-49-es forradalomra emlékezünk – Jókai Mór: Kiss Ernő elhívatik a hadseregtől – Royalista
- Kiss Ernő szobra (Részletek a cikkből), Radnai Béla szobrászművész (1873–1923) – Körtvélyessy Istvánné Radnai Kinga (unoka)
- A „Lukács Béla” oldalkerekes folyami gőzhajó története (1891–1967) – Rozsos Tamás László
- Hatezer éves borospincére bukkantak – Vigh Dániel
- Délvidéki örmény nemesek (II. rész) – dr. Issekutz Sarolta

- Liszt, egy szívében magyar világfi (részlet) – Vakulya Eszter
- Gazdag Ervin: Az écskai uradalom – a Lázár család története (4. rész)
- Falifák – Szász Ávéd Rózsa
- Felhívás téglajegyek vásárlására
- Égvirág – Elda Grin
- Zeneagapé az örmény katolikus templomban – Szongoth
- Vörösváry Márton ifjú hegedűművész sikere – Vörösváry Gábor
- Örmény szertartású és örmény gyökerű római katolikus papok Erdélyben (15. rész) – Bálintné Kovács Júlia
- Tallózásaim (Cserniga Gyula Tanulmánya Hollósy Simonról I.) – Bálintné Kovács Júlia rovata
- Gratulálunk, és büszkék vagyunk a Khell családra! – Bálintné Kovács Júlia
- A Kölcsey-díjas Khell házaspárról – Iochom István (Háromszék)
- Khell Levente és Khell Jolán laudációja – Matekovits Mihály
- Barátság – két emberöltőn át (II.) – Péter Józsefné Kornélia
- Örmény utakon Örményországba (2011. augusztus 4–12.)
- Barangolás a hit és a szabadságharc magyarörmény vértanúinak nyomában Délvidéken és Erdélyben (Bogdánffy Szilárd, Kiss Ernő, Lázár Vilmos)
- Örmény-magyar gyermekrovat (48. rész) Az örmény népirtás – 1915. április 24. – Dr. Puskás Attila
- Receptajánlat: Gombafőzelék (hiribislik) – Részlet dr. Issekutz Sarolta: Erdélyi örmény konyha, fűszerezve c. könyvből
- Rendelkezés a személyi jövedelemadó 1%-ról
- Fővárosi Örmény Klub meghívó

Április, XV. évf. 170. szám

- Bevezető énekek – Dr. Sasvári László
- Vastaps egy zenés örmény önkormányzatnak és barátainak – Béres L. Attila
- Állampolgárság a diaszpórában – (Magyar Nemzet, 2011. márc. 14.)
- 1848-ra emlékeztek Nagybecskereken – Kónya-Kovács Otília
- Március 15-re emlékeztünk – Dr. Németh Ferenc
- Magukénak érezték a magyarok ügyét – Marics József
- A hazai örménység – M. J.
- Kokárdás plakátok a nemzeti ünnepen – Riti József Attila
- Koszorúzás (fotó)
- Az aradi vértanúk ereklyéiből nyílik kiállítás Arad és Pécs együttműködésében – (MTI, 2011. január 29.)
- Gyergyószárhegytől Velencéig – Kácsér Anikó
- Pályázati felhívás – Borosnyay Klára, Csíkszentgyörgyi-Ficzus Margit
- Gazdag Ervin: Az écskai uradalom – a Lázár család története (5. rész)
- Kolozsvári eskütétel: félszázán lettek magyar állampolgárok – Zay Éva
- Érdemrendek erdélyi személyiségeknek – (Szabadság, 2011. március 15.)
- Senkálzsky Endre Érdemes Művész-díjat kapott

- Áll a bál az örményeknél – Várady Mária
- Örmény szertartású és örmény gyökerű római katolikus papok Erdélyben (16. rész) – Bálintné Kovács Júlia
- Tallózásaim (Cserniga Gyula Tanulmánya Hollósy Simonról II.rész) – Bálintné Kovács Júlia rovata
- Meghívó május 8-ra – Erdélyi Gyülekezet és Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület
- Emlékeztünk... – Gálné Pataki Ilona
- A MÁV „Lukács Béla” nevű tehervonati gőzmozdonya – Rozsos Tamás László
- Meghívó április 24-re, az Örmény Katolikus templomba
- Vörösváry az Orlay utcában
- Az örmény húsvét
- Szeretettel köszöntjük a 80 éves Novák Ferencet (fotó)
- Barangolás a hit és a szabadságharc magyarörmény vértanúinak nyomában Délvidéken és Erdélyben (Bogdánffy Szilárd, Kiss Ernő, Lázár Vilmos)
- Örmény-magyar gyermekrovat (49. rész) Musza Dagh – a Mózes Hegy – Dr. Puskás Attila
- Körmendy Zsuzsanna: Mondatok érintése – (Magyar Nemzet, 2011. február 25.)
- Szomorújelentés: Zárug Béla
- Rendelkezés a személyi jövedelemadó 1%-ról
- Fővárosi Örmény Klub meghívó

Május, XV. évf. 171. szám

- Bevezető énekek – Dr. Sasvári László
- Megemlékezés és magyarörmény példaképek – Béres L. Attila
- Fővárosi Örmény Klub meghívó
- Emlékezés az Örmény Genocídiumra – dr. Issekutz Sarolta
- Április 24-i koszorúzás a genocídiumi emlékműnél (fotó)
- Székely János: Májusi ballada (vers)
- Tőkés László ünnepi jókívánsága
- A húsvéti és a genocídiumra emlékező szentmise résztvevői (fotók)
- Húszéves az Arménia Örménymagyar Baráti Társaság – Riti József Attila
- Az Armenia magyar örmény havi szemle (főszerkesztő Szongott Kristóf, Szamosújvár, 1887–1907) kincsesbányájából: Dr. danczkai Pattantyús Ábrahám Adeodát – A Karátsonyiak – Kiss Ernő kiadatlan levele (Közli: Dr. Gopcsa László)
- Ittebei Kiss József, a levegő lovagja - Siklórepülés – Moravcsek Mária
- Gazdag Ervin: Az écskai uradalom – a Lázár család története (6. rész)
- Egy ember, s benne sok-sok húség – Pásztori Tibor Endre
- Pályázati felhívás – Borosnyay Klára, Csíkszentgyörgyi-Ficzus Margit
- Helyi és magyarországi hivatalosságok a Szabók-bástyáján tartott tárlatmegnyitón – Ferencz Zsolt
- Néhány mondat Kolozsi Tiborról – Bálintné Kovács Júlia
- Kolozsi Tibor szobrászművész Munkácsy-díjas – Németh Júlia
- Novák Tata nyolcvan éves – Vakulya Eszter

- Levélféle Gazdovits Miklósnak – Bálintné Kovács Júlia
- Örmény szertartású és örmény gyökerű római katolikus papok Erdélyben (17. rész) – Bálintné Kovács Júlia
- Magyarország világörökségei – Kapdebó Lóránt
- Erdélyi könyvbemutatók májusban – Szervezők
- Kiállítás és film Darkó László emlékére – Ferencz Zsolt
- Bécs város új tisztifőorvosa – (Armenia magyar-örmény szemle, 1903. évkönyv)
- Felhívás téglajegyek vásárlására
- Meghívó máj. 8-ra – Erdélyi Gyülekezet és Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület
- Meghívó az Izek utcájába – dr. Issekutz Sarolta
- Olvasói levél – Hábel György
- Kolostortúra az örmény hegyek között – Zord Gábor László
- Barangolás a hit és a szabadságharc magyarörmény vértanúinak nyomában Délvidéken és Erdélyben (Bogdánffy Szilárd, Kiss Ernő, Lázár Vilmos)
- Szomorújelentés: Zárug Béla József
- Örmény-magyar gyermekrovat (50. rész) Az ararai hősök – Dr. Puskás Attila
- Szomorújelentés: Dr. Opra Vilmos
- Rendelkezés a személyi jövedelemadó 1%-ról
- Meghívó június 5-re – Faberné Papp Erika könyvbemutatója - dr. Issekutz Sarolta

Június, XV. évf. 172. szám

- Bevezető énekek – Dr. Sasvári László
- Valóra váltott álmok, célok: az Úton megtapasztalt öröm üzenete – Béres L. Attila
- Fővárosi Örmény Klub júniusi műsora
- El Camino de Santiago Zarándokút Campostelláig és tovább... – Zárug Anna Zita
- József Attila: Az Isten itt állt a hátam mögött (részlet)
- Reménység Szigete – M
- Régi örmény élet Erdélyben – Szálasy Ferenc
- Gondolatok egy dal körül – Stephan Zorjan (Fordította: Dájbukát Borbély László)
- Harmónia – Pásztori Tibor Endre
- Liszt Via Crucis című műve Kolozsváron (részletek) – Nagy-Hintós Diana
- Meghívó: Ízek utcája – dr. Issekutz Sarolta
- Felhívás! Segítségre szorul a gyimesbükkii magyar közösség!
- Erdélyi örmény gyökerűek a magyar színházi életben régen és ma (1. rész) – Bálintné Kovács Júlia
- Csurka László búcsúja Agárdy Gábortól
- Büszkeségünk, Bogdán Bandika! – Bálintné Kovács Júlia
- Örmény szertartású és örmény gyökerű római katolikus papok Erdélyben (18. rész) – Bálintné Kovács Júlia
- Gazdag Ervin: Az écskai uradalom – a Lázár család története (7. rész)
- Erdélyi magyarörmény bemutatkozás Szegeden – M
- Barangolás a hit és a szabadságharc magyarörmény vértanúinak nyomában Délvidéken és Erdélyben (Bogdánffy Szilárd, Kiss Ernő, Lázár Vilmos)

- Szomorújelentés özv. Keresztes Zoltánné Lakó Margit
- Örmény-magyar gyermekrovat (51. rész) Nazarbeghián generális és a sardarabai ütközet – Dr. Puskás Attila
- A Szentpéteri János Ötvös Iparművészeti Stúdió Képző- és Iparművészeti Szaktábora
- Meghívó (Faberné Papp Erika) – dr. Issekutz Sarolta

Július-augusztus, XV. évf. 173–174. szám

- Bevezető énekek – Dr. Sasvári László
- Ízelítő a diákkori örmény önzetlen vendégszeretetből – Béres L. Attila
- Fővárosi Örmény Klub júliusi és augusztusi meghívó
- Emlékezés Bálint Tiborra, a „napsugaras fiúra” – Ferencz Zsolt
- Köszönetnyilvánítás – Bálintné Kovács Júlia
- Bálint Tibor: Kíváncsivá tettem magam
- A Reménység Szigete – Szálasy Ferenc
- Köznapló (Május 25., szerda) – Végh Alpár Sándor
- 150 éve született Merza Gyula író, költő és armenista
- A Müncheni iskola tanulói – Fekete J. József
- Évadzáró gálaest a Kolozsvári Operában – Ferencz Zsolt
- Segítségre szorul a gyimesbükkii magyar közösség!
- Erdélyi örmény gyökerűek a magyar színházi életben régen és ma (2. rész) – Bálintné Kovács Júlia
- A Magyar Játékszíni Társaság Hűség-díja László Károly színművésznek (Puki bácsinak)
- László Károly – az idei Jó ember-díjas
- Senkálzky Endre érdemes művész: „A sors mindig kegyes volt hozzám” – Zsihránszky István
- Örmény kaleidoszkóp II. Nobilitas armenorum Transylvaniae – Szász Ávéd Rózsa
- Szamosújvári híradó – (Armenia magyar-örmény havi szemle, 1905)
- Örmény szertartású és örmény gyökerű római katolikus papok Erdélyben (19. rész) – Bálintné Kovács Júlia
- Gazdag Ervin: Az écskai uradalom – a Lázár család története (8. rész)
- Ízek utcája – dr. Issekutz Sarolta
- Képes beszámoló a budapesti Örmény Katolikus templom június 26-i Világosító Szent Gergely búcsújáról
- Világosító Szent Gergely búcsú Szamosújváron
- Zárugné Tancsin Katalin megnyitja a Világosító Szent Gergely tiszteletére rendezett ünnepséget Zuglóban – (képek)
- Könyvbemutató – I. S.
- A szerzőről (Faberné Papp Erika)
- Emlékezés Dr. Papp Antalra
- Bevezető énekek – Dr. Sasvári László
- Kapdebó János fotócsokra – Dr. Kapdebó Lóránt
- A II. Kolozsvári Magyar Napokról mi sem fogunk hiányozni! – Bálintné Kovács Júlia
- Apróságok, töredékes olvasmányok Szamosújvár történetéből – Bálintné Kovács Júlia

- Sötét ablak – Kaukázusi anziksz: Örményország újra orosz tartomány? – Lukács Csaba (Jereván)
- Székely példázat
- Szomorújelentés: Dr. Gajzágó Aladár
- Örmény-magyar gyermekrovat (52. rész) Antranig – Dr. Puskás Attila
- A Szentpéteri József Ötvös Iparművészeti Stúdió Képző- és Iparművészeti Szaktábor
- Az „Örmény kaleidoszkóp II.” rendezvény résztvevői (fotó)

Szeptember, XV. évf. 175. szám

- Bevezető énekek – Dr. Sasvári László
- Követésre váró pozitív példák – Béres L. Attila
- A múlt megismerésével a jövőnek tartozunk – Béres L. Attila
- Világosító Szent Gergely búcsú a szamosújvári Örmény Katolikus Székesegyházban – dr. Issekutz Sarolta
- Örmény ünnep – Bodó Márta
- Búcsú Erzsébetvárosban – Babota Tibor
- Helyreigazítás – M
- II. Kolozsvári Magyar Napok: egyszerűen nagyszerű! – N.–H.D.
- „Kiállítászuhatag” a Bánffy-palotában – (köllő)
- Hagyomány a divatban – az illyefalvi Rustika-ház kiállítása – (N.–H.D.)
- Hogyan öltözködött szépnyánk? – Armenia, magyar-örmény havi szemle, 1905
- Új alkotással gazdagodott a Szervátiusz Gyűjtemény – (köllő)
- Örménymagyarok Kincses Kolozsvárért – Kincses Kolozsváron régen és ma – (Agnus)
- Örménymagyar értékek a Szabók bástyájában – (dézsi)
- Erdély legrégebbi templomát tárták fel Gyulafehérváron – Bodó Márta
- Örmény származású magyar főnemesi családok és rokoni kapcsolataik más főnemesi családokkal – Dr. Kálmán Attila (Marosvásárhely)
- Néhány magyarázó szó azokhoz a sorozatokhoz, amelyeknek gazdája vagyok – Bálintné Kovács Júlia
- A Zeneagapé őszi műsora – Szongoth Gábor
- A Torontál vármegyei „Lukács Béla” nevű vasúti híd – Rozsos Tamás László
- Meghívó – Fülöp Ákos atya
- Örményország ősi földjén – Dr. Kubassek János
- Olvasói levél – dr. Issekutz Sarolta
- Meghívó: Örmény eredetű magyar nemesi családok címerei – kiállítás (OSZK)
- Gazdag Ervin: Az écskai uradalom – a Lázár család története (9. rész)
- „Kőbe zárt hit” Utazásaink Örményországban (1. rész) – Szász Ávéd Rózsa
- Szomorújelentés: vitéz Ladányi Domonkos
- Nekrológ: Vitéz Ladányi Domonkos – Szőnyi Ferenc – I.S.
- Szomorújelentés: Fancsali Mária
- Szomorújelentés: Mály Katalin
- Örmény-magyar gyermekrovat (53. rész) 1918. május 28. – Dr. Puskás Attila
- Keresztstülő-program a Nagyenyed környéki szörvényban

- Százéves az erdélyi magyar cserkészlet (részletek) – (háromszéki)
- „Én részemről egész életemben minden téren mindenkor...” – Bartók Béla
- Fővárosi Örmény Klub szeptemberi meghívó

Október, XV. évf. 176. szám

- Bevezető énekek – Dr. Sasvári László
- Szeptemberi Fővárosi Örmény Klub – M
- Tisztelet a Mesternek – Nuridsány Zoltán (1926–1974) festőművész emlékkiállítás – Laczkó Ibolya
- Felhívás Kisebbségi Díj jelölésre – Szászfalvi László
- Egy kiállítás, amely nemcsak arról szól, amit látunk – Béres L. Attila
- A műsorban elhangzott versek szerzőiről – I. S.
- Ének az örmény hősokról (vers) – Dr. Kazatsayné Lázár Jolán
- I. Örmény Művészeti Fesztivál Gyergyószentmiklóson – Balázs Katalin
- Örmény Művészeti Fesztivál – dr. Issekutz Sarolta
- Örmény főváros lett Gyergyószentmiklós – Gergely
- Szobrot avattak dr. Urmánczy Nándor tiszteletére – Budai Merza Pál
- Erzsébetvárosi Magyarok Találkozója – dr. Issekutz Sarolta
- Örmény családok találkozója Csíkszépvízen – Nagy Gyöngyvér
- Népszámlálás – (A szerk.)
- Erősödő erdélyi magyar identitástudat – Zay Éva
- Vallásosabbak az erdélyi magyarok – Kerekes Edit
- Az Örmény Köztársaság kikiáltásának 20. évfordulóját
- Meghívó (Aradi Vértanúkra emlékezünk 2011. október 3-án)
- Az aradi vesztőhely – Hankó Ildikó
- A vértanúk – (Ellenzék) ARMENIA magyar-örmény havi szemle 1904.
- Kerekes Sándor, aki nem pap, de erdélyi örmény gyökerű magyar, aki sokat tett egyházáért, népéért (Örmény szertartású és örmény gyökerű papok Erdélyben 20. rész) – Bálintné Kovács Júlia
- Gazdag Ervin: Az écskai uradalom – a Lázár család története (10. rész)
- Meghívó a Szent Teréz-napi Búcsú ünnepi programjára
- Olvasói levél – NN
- „Kőbe zárt hit” Utazásaink Örményországban (2. rész) – Szász Ávéd Rózsa
- Versenyfutás – Kabdebó Lóránt
- Magányos sírkövek III. – Gyarmati Béla, Rozsos Tamás László
- Szomorújelentés: Dr. Dániel Márta
- Erdélyi örmény gyökerűek a magyar színházi életben rége és ma (3. rész) – Bálintné Kovács Júlia
- Beszélgetés Kirkósa Júliával, a Kolozsvári Magyar Opera ünnepelt szopránjával
- (I. rész) – Fekete Adél
- Köszöntjük a 75 éves Jakobovits Miklóst! – Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület
- Vannak, akik komolyan gondolják – dcs
- Fogolykiváltó Boldogasszony búcsú az örmény katolikus templomban (fotó) – M

- Örmény gasztronómia rendezvény a XVI. kerületben (fotó)
- Örmény-magyar gyermekrovat (54. rész) 1920. november 29. – Dr. Puskás Attila
- Hírek, programok
- Fővárosi Örmény Klub októberi meghívó

November, XV. évf. 177. szám

- Bevezető énekek – Dr. Sasvári László
- Fényudvaros dimenziókban – Béres L. Attila
- Zeneagapé az Örmény Katolikus Templomban (Bp. Orly u. 6.) – Szongoth Gábor
- Emlékezés az 1848-49-es szabadságharc hőseire – M
- Egy nagyon nagy Kiss Színház – dcs
- Októberi Zeneagapé (fotó)
- Nemzeti Gyásznapi Nagybecskerek hangversennyel emlékeztek – Kónya Kovács Otília
- Répás Zsuzsanna: „A vajdasági magyarság mindig számíthat az anyaország magyarjaira és a magyar kormányra” –Ternovác István
- Répás Zsuzsanna, a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium nemzetpolitikáért felelős államtitkárának beszéde a Nemzeti Gyásznapi Központi Vajdasági Megemlékezésén
- A második honfoglalás, avagy Szervátiusz Jenő Hét vezér szobra
- Kazatsayné Lázár Jolán: Válasz egy adventi versre... (vers)
- Adalékok az erzsébetvárosi Lukácsok XVIII. századi történetéhez – Gyarmati Béla
- Az örmény példa – Kuti Márta
- Örmények, szokások (1. rész) – Kali Kinga
- Gazdag Ervin: Az écskai uradalom – a Lázár család története (11. rész)
- Liszt Ferenc tanítványa – (Megjelent: Armenia magyar-örmény havi szemle, 1882)
- Jókai, mint nemzetiségi képviselő – (Armenia magyar-örmény havi szemle, 1905)
- Beszélgetés Kirkósa Júliával, a Kolozsvári Magyar Opera ünnepelt szopránjával (2. rész) – Fekete Adél
- Meghívó (Losonci Lilla festőművész)
- A gyergyószentmiklósi plébánia ritkaságai – Székely Szilárd, Dr. Puskás Attila
- Jankovics Marcell 70 éves
- Örmény szertartású és örmény gyökerű római katolikus papok Erdélyben (21. rész) – Bálintné Kovács Júlia
- „Kőbe zárt hit” Utazásaink Örményországban (3. rész) – Szász Ávéd Rózsa
- Örmény-magyar gyermekrovat (55. rész) Az élet folytatódik – Dr. Puskás Attila
- Meghívó (Fancsali János)
- Közlemény az adózó rendelkezése szerint a kedvezményezett részére átutalt összeg felhasználásáról – dr. Issekutz Sarolta
- Fővárosi Örmény Klub novemberi meghívó

December, XV. évf. 178. szám

- Bevezető énekek – Dr. Sasvári László
- Iparművészeti Iskola képeslapja 1912

- „Versenyfutás az idővel” – Béres L. Attila
- Tájékoztató
- Dr. Papp Erzsébet (1923-2011. november 10.) – dr. Issekutz Sarolta
- Arcusfest Nemzetiségi Színházi Találkozó
- Örmény Kódexek a MOM-ban – (Antal)
- Zeneagapé az Örmény Katolikus Templomban (Bp. Orly u. 6.) – Szongoth Gábor
- Megszüntette az Országos Örmény Önkormányzat az Erdélyi Örmény Gyökerek füzeteinek támogatását
- Köszönetet mondunk az alábbi önkormányzatoknak, hogy 2011. évben... – Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület
- Bánffy György Emlékparkot avattak Pesthidegkúton – www.masodikkerulet.hu
- Karácsonyi mese (Novellarészlet) – Wass Albert
- Karácsony (Vers) – ifj. Issekutz Gergely
- Zeneagapé november 20-án az Orly utcai örmény katolikus templomban – M
- Bécsi zárandoklat – M
- Őszi fesztivál Szamosújváron – Fodor Emőke
- Karácsonyeste (Vers) – Túrmezei Erzsébet
- Jelfaragók – Szász Ávéd Rózsa
- Megerősítő adalékok az erzsébetvárosi Lukácsok XVIII. századi történetéhez – Gyarmati Béla
- Örmény szertartású és örmény gyökerű római katolikus papok Erdélyben (22. rész) – Bálintné Kovács Júlia
- Olvasói levelek – Bálintné Kovács Júlia
- Erdélyi örmény gyökerűek a magyar színházi életben régen és ma (4. rész) – Bálintné Kovács Júlia
- „Pályám minden korszakának megvolt a meghatározó időszaka” – Zakariás Erzsébet
- A kis fenyődoboz története – Juty néni meséje
- Örmények, szokások (2., befejező rész) – Kali Kinga
- Gazdag Ervin: Az écskai uradalom – a Lázár család története (12., befejező rész)
- A tiszaföldvári Lukács Béla utca – Rozsos Tamás László
- Tallózásaim – Bálintné Kovács Júlia
- Az emberiség nem volna itt a lovak nélkül – véli Bogdán Imre kutyatenyésztő – Nagy-Hintós Diána
- Örmény értékek védelmében (1. rész) – Gyűjtőlevéltár
- Szomorújelentés: Dr. Papp Erzsébet; Dávid Antalné
- „Kőbe zárt hit” Utazásaink Örményországban (4. rész) – Szász Ávéd Rózsa
- Örmény-magyar gyermekrovat (56. rész) Az örmények lelki vezetője, a katolikus – Dr. Puskás Attila
- Erdélyi Örmény Gyökerek füzete 2011. (XV. évfolyam) évi tartalomjegyzéke
- A Fővárosi Örmény Klub 2011. évi műsorai
- Fővárosi Örmény Klub decemberi meghívó

A Fővárosi Örmény Klub 2011. évi műsorai

Január 20.

- Könyvbemutató: Gudenus János József: Örmény eredetű magyar nemesi családok genealógiája * Délvidéki örmény nemesek – Elemér, Écska, Nagybecskerek (szerkesztette: dr. Issekutz Sarolta)
- Filmvetítés: Családmese: Issekutz család (szerkesztő: Borbás Mária)

Február 17.

- Hazai gazdák, termelők piaci – Vendégünk Szilágyi Zsolt székely-örmény piacszervező, családkutató, elektromérnök
- Vetített képes nyári programajánló – dr. Szarka György: Barangolás a hit és a szabadságharc magyarörmény vértanúinak nyomában Délvidéken és Erdélyben

Március 17.

- Vikol Kálmán népzeneész, tanár: Határon innen és határon túl (Emlékezés az 1848-as szabadságharcra)

Április 21.

- Az Örmény Genocídium – megemlékezés – közreműködik: dr. Issekutz Sarolta
- Bálintné Kovács Júlia (Koloszvár): Erdélyi örménymagyarok a színházi életben, régen és ma

Május 19.

- El Camino = Az ÚT: 900 km gyalog, egyedül – Zárug Zita Anna vetített képes előadása

Június 16.

- Örményország hegy- és vízrajza egy egyetemista geográfus szemével – Dr. Kubassek János geográfus, Érdi Földrajzi Múzeum igazgatója

Július 21.

- Örményország – Petrasitzné Óvári Mária filmje

Augusztus 18.

- Életem és az örménység – Dr. Magyar István Lénárd előadása
- „Örmény időkapszulák” Új egyházi gyűjtőlevéltár Szamosújváron (film)
- Dr. Issekutz Sarolta bemutatja Szongott Kristóf: Armenia magyar-örmény havi szemle 1887–1907 között megjelent 21 évfolyam digitalizált változatát DVD-n

Szeptember 15.

- Megemlékezés Nuridsány Zoltán örmény származású festőművész halálának 37. és születésének 86. évfordulójáról – képek és méltatás

- A keresztény Örményország – Örményország szent helyei – ismerteti Nuridsány Zoltánné

Október 20.

- Örmény zenei válogatás – zongorán előadja: Szilvay Ingrid zongoraművész
- A Budapesti Örmény Katolikus Lelkészség, A kápolna és az örmény muzeális gyűjtemény bemutatása, magyar és örmény történelmi hivatkozásokkal – a dokumentum-videofilmet szerkesztette és bemutatja: Dr. Forgács Barnabás

November 17.

- Beszámoló a Bp. Főv. XII. kerületi Örmény Kisebbségi Önkormányzat 2011. évi tevékenységéről – filmvetítés
- Dr. Papp Erzsébet: Haszonnövények c. atlaszának bemutatója, melyen részt vesz a festményeket készítő 88 éves erdélyi örmény szerző is

December 15.

- Szent Karácsony ünnepén – Ünnepi műsor
- dr. Issekutz Sarolta elnök köszöntője és beszámoló az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület 2011. évi működéséről
- Szongott Kristóf díjátadás – Díjazott: Dávid Csaba író, újságíró, szerkesztő, volt örmény kisebbségi képviselő
- Közreműködik: Dinnyés József daltulajdonos és Flórián Antal színművész
- Csoda: a Bókovács lányával – (Szamos)Újvári betlehemes – Dr. Kilián István gyűjtése – Előadja a Szent Család Plébánia gyermek színjátszó köre – Rendezte és betanította: dr. Kilián Istvánné. Ének: Egyháziné Marthy Katalin. Jelmez: Wertán Kinga

*Shnorhavor szurp
znunt jév Nor Tari!*

*Aldott Karácsonyt
és Boldog Új Évet
kívánunk!*

A szerkesztőség

Fővárosi Örmény Klub

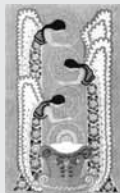
2011. december 15. (csütörtök), 17 óra

Magyarok Háza, Budapest V., Semmelweis u. 1-3., I. emeleti Csontváry terem

Szent Karácsony ünnepén – Ünnepi műsor

I. rész

- **dr. Issekutz Sarolta** elnök köszöntője és beszámoló az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület 2011. évi működéséről
- Szongott Kristóf díjátadás – Díjazott: **Dávid Csaba** író, újságíró, szerkesztő, volt örmény kisebbségi képviselő
Közreműködik: **Dinnyés József** daltulajdonos és **Flórián Antal** színművész

II. rész

- Csoda: a Bókovács lányával – (Szamos)Újvári betlehemes
– **Dr. Kilián István** gyűjtése
Előadja a **Szent Család Plébánia gyermek színjátszó köre** – Rendezte és betanította:
Dr. Kilián Istvánné. Ének: **Egyháziné Marthy Katalin**. Jelmez: **Wertán Kinga**

Ajándékozás és szíveslátás – Könyvvásár

Rendezők: Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület, Fővárosi Örmény Önkormányzat,
Budapest Főváros II. kerület Örmény Kisebbségi Önkormányzat

Támogatók: Budapest Főváros IX., XI. és XII. kerületi Örmény Kisebbségi Önkormányzat

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület folytatja a **pénzadományok gyűjtését** az erdélyi magyarörmény közösségek részére. Pénzbeli adományok az egyesület bankszámlájára befizethetők.

Bankszámlaszám: Budapest Bank Rt. Királyhágó fiók: 10100792-72594972-00000007

Az **Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület székhelye:** 1015 Budapest, Donáti utca 7/a.

Postacíme: 1251 Budapest, Pf. 70. **Telefon:** 201-1011, **fax/tel.:** 201-2401

Elnök: dr. Issekutz Sarolta

ERDÉLYI ÖRMÉNY GYÖKEREK – füzetek

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület havonta megjelenő kiadványa

A kiadványt támogatja:

a Fővárosi Örmény Önkormányzat

(1054 Budapest, Akadémia u. 1. III. emelet 338-339, telefon: 332-1791)

(félfogadás: hétfőn 16–18 óráig, fovarosiormeny@gmail.com)

és a Bp. Főváros II. ker.-i és XII. ker.-i Örmény Kisebbségi Önkormányzat.

Nyilvántartási szám: 2.2.4/78/2002.

Főszerkesztő: **Béres L. Attila**

Felelős kiadó: **dr. Issekutz Sarolta**

Munkatársak: Dr. Sasvári László, dr. Issekutz Sarolta, Bálintné Kovács Júlia (Koloszvár),

Dr. Puskás Attila (Marosvásárhely)

Szerkesztőség: 1251 Budapest, Pf. 70. Tel.: (1) 201-1011, Fax: (1) 201-2401

Lapzárta: minden hónap harmadik csütörtökét követő hétfő!

Tördelés: Szakmány György

Nyomdai munkák: Pannónia-Print Kft.